

Suradnja s roditeljima u ustanovi za rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Vučnik, Ema

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:199966>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-21**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Ema Vučnik

**SURADNJA S RODITELJIMA U USTANOVI ZA RANI I
PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE**

Diplomski rad

Zagreb, rujan, 2022.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Ema Vučnik

SURADNJA S RODITELJIMA U USTANOVI ZA RANI I
PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE

Diplomski rad

Mentor rada:

doc. dr. sc. Maja Drvodelić

Zagreb, rujan, 2022.

Sažetak

Kvalitetna suradnja roditelja i odgojitelja ima veliku važnost u svakodnevnom životu djeteta. Dijete raste i razvija se pod utjecajem obitelji i odgojno-obrazovne ustanove. Osim što je jedno od načela Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, suradnja roditelja i odgojitelja višestruko utječe na djetetov socijalni, emocionalni i kognitivni razvoj te osjećaj sigurnosti. Kako bi suradnja bila kvalitetna, komunikacija roditelja i odgojitelja mora biti učestala te sadržavati različite oblike. Tradicionalni oblici komunikacije i dalje su prisutni u odgojno-obrazovnim ustanovama međutim zamjenjuju ih suvremeni oblici komunikacije koji pružaju bržu izmjenu informacija.

Opći cilj ovog istraživanja bio je ispitati oblike suradnje roditelja i odgojitelja. Iz općeg cilja proizašli su sporedni ciljevi, a to su: ispitati načine komunikacije između odgojitelja i roditelja, ispitati razinu učestalosti razmjene informacija između odgojitelja i roditelja te ispitati razinu roditeljskog zadovoljstva suradnjom s odgojiteljima. Ispitano je 608 roditelja, djece vrtićke dobi pomoću online anketnog upitnika. Upitnik je sadržavao: 6 pitanja koja su se odnosila na sociodemografske karakteristike ispitanika, 19 tvrdnji koje su ispitanici trebali procijeniti na skali Likertova tipa od pet stupnjeva ovisno o tome koliko se slažu ili ne slažu s navedenom tvrdnjom, 10 tvrdnji na koje se moglo odgovoriti s jednim ili više odgovora koje su se odnosile na učestalost tradicionalnih i suvremenih oblika komunikacije u suradnji roditelja i odgojitelja te 4 pitanja na koja se moglo dati kratak odgovor vezan uz zapreke suradnji i sugestije za poboljšanje suradnje roditelja i odgojitelja.

Rezultati istraživanja pokazali su kako roditelji i dalje najviše koriste tradicionalne oblike komunikacije za saznavanje informacija o djetetu ili skupini koju dijete polazi. Iako većina roditelja informacije o djetetu dobiva svakodnevno, roditelji tek jednom ili dva puta godišnje imaju priliku sudjelovati na individualnim i roditeljskim sastancima te zajedničkih druženjima. Roditelji su bez obzira na manjak komunikacije zadovoljni suradnjom s odgojitelja, a komunikaciju i djetetovo zadovoljstvo smatraju najvažnijim čimbenicima koji utječu na njihovo zadovoljstvo suradnjom.

Ključne riječi: suradnja, tradicionalni oblici komunikacije, suvremeni oblici komunikacije, zadovoljstvo roditelja suradnjom s odgojiteljima, zapreke u ostvarivanju suradnje

Summary

Quality collaboration between parents and preschool teachers is very important in child's every day life. The child develops under the influence of family and educational institutions. Except that it is one of the principle of National curriculum for early and preschool education, collaboration of parents and preschool teachers has impact on children's social, emotional and cognitive development, but also on feeling of safety. Communication between parents and preschool teachers needs to be frequent and it needs to cointain several forms if we want successfull collaboration. Traditional forms of communication are still present in educational institutions but they are being replaced by modern form of communication which provide faster information exchange.

General objective of this research was to examine forms of collaboration between parents and preschool teachers. From general objectives we come to secondary objectives, which are: examine way of communication between parents and preschool teachers, examine a frequency of information exchange and to examine the level of parent's satisfaction with collaboration. There were 608 parents tested by online survey. Online survey contained: 6 questions which were refering to socio- demographic characteristics of examinee, 19 statements which needed to be estimated on Likert - type format with a scale ranging from one to five, and participants were asked to circle the degree to which they agree or disagree with any of the following statements, 10 statements which they could respond with one or more answers - they were refering on frequency of traditional and modern forms of communication between parents and preschool teachers, there were 4 questions about obstacles in collaboration and about suggestions for improving collaboration between parents and preschool teachers, these questions required short answers.

Results showed that parents still mostly use traditional form of communication to discover information about the child and about the group the child is in. Even though most of parents get information about the child on a daily basis, parents get the opportunity only once a year to participate on individual conversation parent - teacher conference and gatherings. Parents are satisfied with collaboration with preschool teachers despite low communication. They consider communication and child's satisfaction the most important factors that influence on their satisfaction with collaboration.

Key words: collaboration, traditional form of communication, modern forms of communication, parent's satisfaction with collaboration, obstacles in collaboration actualization

Sadržaj

Sažetak	
Summary	
1. Uvod.....	1
2. Suradnja u roditelja i odgojitelja	2
3. Oblici suradnje roditelja i odgojitelja.....	5
3.1. Načini komunikacije roditelja i odgojitelja	6
3.1.1.Tradicionalni oblici komunikacije.....	7
3.1.2. Suvremeni oblici komunikacije.....	9
3.2. Primjeri kvalitetne suradnje roditelja i odgojitelja	10
4. Zajedničko planiranje odgojno-obrazovnog procesa	12
5. Zapreke u ostvarivanju suradnje	13
6. Metodologija istraživanja.....	15
6.1. Cilj istraživanja	15
6.2. Ispitanici	15
6.3. Postupak i instrumenti	18
6.4. Rezultati i rasprava.....	18
6.4.1. Načini komunikacije roditelja i odgojitelja	19
6.4.2. Razina učestalosti razmjene informacija između roditelja i odgojitelja	20
6.4.3. Roditeljsko zadovoljstvo suradnjom s odgojiteljima	23
7. Zaključak.....	32
Literatura	34
Prilozi	37
Anketni upitnik.....	37
Izjava o izvornosti diplomskog rada	41

1. Uvod

Roditelji su prvi djetetovi odgojitelji te su informacije koje roditelji imaju ključne za stvaranje individualnog pristupa svakom djetetu. Suradnja roditelja i odgojitelja temelj je kvalitetnog odgojno-obrazovnog procesa te ustanovi daje dodatnu vrijednost. Istraživanja pokazuju kako je roditeljima i odgojiteljima suradnja vrlo važna, a roditelji ističu kako su zadovoljni sa suradnjom te kako se u odgojno-obrazovnoj ustanovi osjećaju dobrodošlo. Međutim suradnja roditelja i odgojitelja najčešće se odvija tradicionalnim oblicima komunikacije u koje spadaju individualni razgovori, roditeljski sastanci, zajednička druženja te kutić za roditelje dok su suvremeni oblici komunikacije manje zastupljeni. Zdrav razvoj i napredak djeteta zajednički je cilj roditelja i odgojitelja koji se ostvaruje kvalitetnom suradnjom i zajedničkim planiranjem odgojno-obrazovnog procesa kroz koji dijete dobiva bolju podršku za razvoj i učenje. U teorijskom dijelu rada fokus je stavljen na suradnju roditelja i odgojitelja, oblicima suradnje i komunikacije te na preprekama s kojima se susreću roditelji i odgojitelji.

2. Suradnja u roditelja i odgojitelja

Dobra suradnja odgojitelja, roditelja i zajednice preduvjet je za djetetov zdrav razvoj i učenje, a promicanjem kvalitetne suradnje potiče se razumijevanje zajedničke odgovornosti za odgoj, obrazovanje i budućnost djece (Glušćić i Pustaj, 2008). „Obitelj i vrtić su dva temeljna sustava u kojem se dijete rane i predškolske dobi razvija i raste, zadovoljava svoje osnovne potrebe, stječe prve spoznaje o sebi i svijetu oko sebe, uči o komunikaciji i odnosima, suživotu, zajedništvu, toleranciji, razvija svoje potencijale i stječe spoznaje i vještine prijeko potrebne za čitav život“ (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2015, str.5). Osim suradnje sa obitelji za odgojno-obrazovnu ustanovu važna je suradnja sa zajednicom jer ona ustanovi donosi dodatnu vrijednost, odgojno-obrazovna ustanova postaje središte zbivanja i pružanja usluga dok se uključivanjem članova zajednice u rad vrtića podiže svijest o važnosti odgoja i obrazovanja (Tankersley, Brajković i Handžar, 2012). Ipak u ovom radu fokus će biti stavljen na roditelje i odgojitelje, čija međusobna suradnja pridonosi boljem usklađivanju obiteljskog i vrtićkog okruženja. Suradnja obitelji i odgojno-obrazovne ustanove razvila se od ograničene uključenosti obitelji do sveobuhvatnog modela partnerstva ustanove, obitelji i zajednice (Epstein 2010; prema Nitecki 2015). Dobri odnosi ovise o socijalnim vještinama, načinu komunikacije, spremnosti na suradnju kako roditelja tako i odgojitelja. Odgojitelji započinju komunikaciju, razvijaju odnos, potiču akcije i projekte u kojima je roditelj ravnopravni partner što nalaže i članak 16. Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju (2022) u kojem se navodi kako je dječji vrtić dužan „svojom otvorenošću uspostaviti djelatnu suradnju s roditeljima i neposrednim dječjim okruženjem“ (Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju, NN 94/13, 57/22). Roditelji s druge strane očekuju točne i jasne informacije o djetetu, načinu rada i aktivnostima (Jurković, Jurković i Jurković, 2006). Iako se očekivanja roditelja i odgojitelja razlikuju, oni imaju zajednički cilj odgoj djeteta tj. ostvariti jedinstvene odgojne utjecaje, a to je moguće ostvariti ravnopravnim i suradničkim odnosom roditelja i odgojitelja (Bašić, Koller-Trbović i Žižak, 1993). Istraživanje Mavračić Miković i Tot (2020) pokazalo je kako roditelji i odgojitelji razumiju važnost kvalitetnog partnerskog odnosa te kako njihov odnos može utjecati da daljnje djetetovo školovanje.

Suradnja i partnerstvo s roditeljima i širom zajednicom jedno je od načela Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje u kojem se navodi: „Kako su roditelji tj. skrbnici djeteta (i ostali članovi uže obitelji) i odgojitelji osobe koje se najintenzivnije skrbe o djetetu i njegovoj dobrobiti, nužno je osigurati izravnu, kvalitetnu i ohrabrujuću komunikaciju među njima kako bi informacije o djetetu mogle nesmetano i dvosmjerno cirkulirati.“

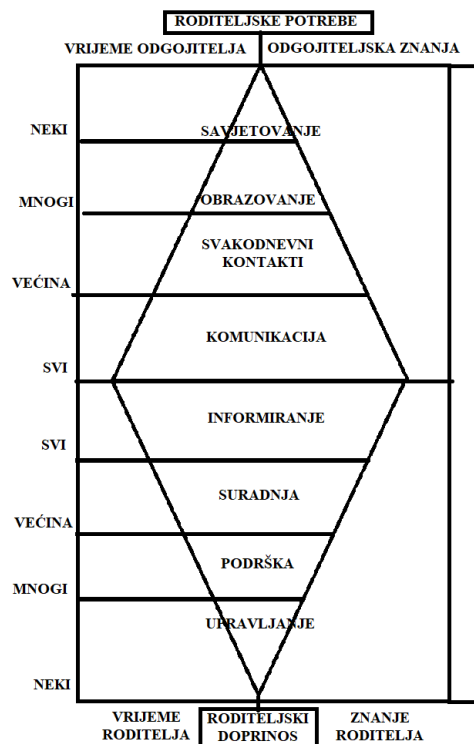
(Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2015; str.5). Iz ovog citata možemo zaključiti kako roditelji i odgojitelji teže postizanju istog cilja, zdravom razvoju te općoj dobrobit djeteta. Upravo težnja ka ostvarivanju zajedničkih ciljeva glavni je pokretač suradnje roditelja i odgojitelja čija su obilježja navedena u Tablici 1 Obilježja suradničkih odnosa (Milanović i suradnice, 2014; str. 72).

Obilježja suradnika (npr. odgojitelj)	Obilježja odnosa	Obilježja suradnika (npr. roditelja)
-pozitivan stav o sebi i drugima	-samopoštovanje -poštovanje -zaštita -poticanje	-pozitivan stav o sebi i drugima
-objektivnost s obzirom na situaciju, sebe, druge	-prikupljanje, primanje i davanje podataka, obrada podataka, analiza, logičko zaključivanje, dogovaranje	-objektivnost s obzirom na situaciju, sebe, druge
-emocionalna pismenost s obzirom na iskazivanje osjećaja i razumijevanje tuđih emocionalnih iskaza	-zajedništvo u radosti, strahu, tuzi...	-emocionalna pismenost s obzirom na iskazivanje osjećaja i razumijevanje tuđih emocionalnih iskaza

Tablica 1 Obilježja suradničkih odnosa (Milanović i suradnice, 2014; str.72)

U tablici 1 vidljivo je kako za kvalitetne suradničke odnose veliku važnost imaju pozitivan stav prema sebi i prema namjerama drugih te objektivnost u svakoj nepredviđenoj situaciji. Za kvalitetnu komunikaciju važno je informiranje, razmjena podataka i misli, ali i emocionalna pismenost koja nam omogućava da svoje emocije izrazimo na način koji je socijalno prihvatljiv (Milanović i suradnice, 2014). Kada razmatramo partnerstvo između roditelja i odgojitelja, Epstein (2001, prema Nenadić Bilan i Matov, 2014 i Tankersley, Brajković i Handžar, 2012) navodi šest temeljnih oblika partnerskih odnosa: pomoć roditeljima u roditeljstvu, komunikacija između roditelja i odgojitelja, volontiranje roditelja u predškolskim ustanovama, pomoć roditeljima u poticanju učenja djeteta kod kuće, sudjelovanje roditelja u donošenju odluka te uključenost roditelja u suradnju s lokalnom zajednicom. Istraživanje koje je provela Anja Valenčić Štemberger, pokazalo je kako je većini roditelja vrlo važna suradnja s odgojiteljima, a istraživanje Skočić Mihić i Srića pokazalo je kako „roditelji sa završenom srednjom ili nižom stručnom spremom učestalije surađuju s odgajateljima u odnosu na roditelje koji su završili od preddiplomske do doktorske razine obrazovanja“ (Skočić Mihić i Srića, 2016; str 323). Iz Hornbyjevog (1989) u modela prikazanog na slici možemo zaključiti kako svi roditelji trebaju informacije, većina treba vezu s ustanovom, neki trebaju obrazovanje, a rijetki podršku, međutim Hornby naglašava i doprinos koji roditelji mogu dati. Svi roditelji mogu dati informacije o djetetu, većina roditelja može surađivati s odgojiteljima, mnogi mogu pružiti

podršku, a tek nekolicina roditelja spremno je uključiti se u upravljanje ustanovom. „Ovaj model roditelje vidi kao jednakopravne, aktivne partnere odgojno-obrazovnim stručnjacima koji mogu trebati podršku, ali ju jednako tako mogu i pružiti“ (Višnjić Jevtić, 2018, str. 34).

Slika 1 Hornbyjev model roditeljskog sudjelovanja (1989)

Različite razine uključenosti roditelja u suradnju s odgojiteljima Ljubetić (2001) dijeli na četiri razine. Prva razina uključenosti je površan i formalan odnos u kojem roditelj ima pasivnu ulogu, druga razina je uključenost koja ne ostavlja dublji trag niti na roditelja, niti na odgojitelja. Na trećoj razini razvija se suradnički odnos koji se temelji na međusobnom poznavanju, uvažavanju i ravnopravnosti dok je četvrta i najviša razina uključenosti ona u kojoj roditelj participira u kreiranju vrtićkog kurikulumu. (Jelenaca i Tadić, 2021). Bašić, Koller-Trbović i Žižak (1993) suradnju su podijelile na 3 razine. Prva razina odnosi se na obostrano informiranje koje se ostvaruje svakodnevno kroz neformalne razgovore roditelja i odgojitelja, druga razina koja podrazumijeva stjecanje znanja potrebnih za odgoj djece te se odvija kroz roditeljske sastanke, grupne razgovore i pismene materijale. I prva i druga razina suradnje zastupljene su u gotovo svim vrtićima dok je treća razina koja podrazumijeva zajedničko življenje djece, roditelja i odgojitelja još uvijek nedovoljno zastupljena. Istraživanje provedeno 2012. godine pokazalo je kako su se roditelji u dosadašnjem iskustvu najviše susretali sa oblicima suradnje

kao što su informativni roditeljski sastanci te redovne poruke i obavijesti na oglasnim pločama gdje je njihova razina uključenosti na niskoj razini. Danas se ipak očekuje da suradnja između roditelja i odgojitelja bude na višoj razini te da uključuje različite oblike suradnje poput edukativnih radionica za djecu i roditelje, zajedničkih izleta, volontiranja roditelja u skupini, posjet djetetovu domu ili mjestu rada jednog od roditelja (Kanjić i Boneta, 2012). Takvi oblici suradnje odgojitelju omogućuju učenje od roditelja, bolje upoznavanje s roditeljima i njihovom svakodnevicom.

3. Oblici suradnje roditelja i odgojitelja

Za kvalitetan razvoj djeteta od iznimne je važnosti dobra suradnja roditelja i odgojitelja. Višnjić Jevtić (2018) navodi kako se u suvremenoj literaturi na razne načine opisuje odnos između roditelja i odgojitelja, a najčešće se koriste termini: suradnja, partnerstvo, uključivanje, angažiranost i podrška roditeljima. Kvalitetna suradnja između roditelja i odgojitelja ima višestruke pozitivne utjecaje na roditelje, odgojitelje i djecu. Roditeljima kvalitetna suradnja daje osjećaj pouzdanosti i podrške te im se pruža mogućnost proširivanja znanja o dječjem razvoju te implementaciji znanja u vlastitom domu. Informacije o djetetu do kojih odgojitelji dolaze suradnjom, ključne su za individualan pristup djetetu, a povratne informacije o radu odgojitelja te pozitivni komentari dodatna su motivacija za rad odgojitelja (Mavračić Miković, 2019; Slunjski, 2008). Kvalitetna suradnja roditelja i odgojitelja najviše koristi djetetu budući da ono stječe emocionalnu vezu s osobama u koje ima povjerenja, prvo s roditeljima, a zatim s odgojiteljima u predškolskoj ustanovi što je važno kod daljnje socijalizacije (Valjan Vukić, 2011). Dijete na taj način stječe osjećaj sigurnosti, povjerenja u druge te usvaja načine komunikacije. Istraživanje koje su provele Nenadić i Bilan 2015. godine na uzorku od 350 roditelja predškolske djece pokazalo je kako je većina roditelja zadovoljna suradnjom s odgojiteljima, smatraju kako im odgojitelji pružaju podršku te se osjećaju dobrodošlo u predškolskoj ustanovi. Istraživanje Skočić Mihić, Vlah i Bošnjak iz 2018. godine na uzorku od 271 roditelja također potvrđuje da većina roditelja ima pozitivan stav prema partnerstvu te smatra kako je suradnja između roditelja i odgojitelja na visokoj razini.

U literaturi se susrećemo sa raznim oblicima suradnje roditelja i odgojitelja. Najčešće su to roditeljski sastanci koji se prema Milanović (2014) dijele na one predavačkog, oglednog i komunikacijskog tipa te roditeljski sastanci namijenjeni druženju djece i odraslih. Od ostalih oblika suradnje spominju se individualni razgovori, kutići i radionice za roditelje. „U kvalitetnome partnerskom odnosu na relaciji vrtić – djetetov dom roditelje tj. skrbnike djeteta

permanentno se informira (uz pomoć brošura, letaka, internetske komunikacije, razmjene bilješki tj. dokumentacije o djetetu, radionica, diskusijskih grupa i sl.), te ih se podržava i osnažuje u roditeljskoj ulozi“ (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2015; str.5). Međutim prema provedenim istraživanjima (Višnjić Jevtić, 2018; Nenadić-Bilan i Zloković, 2020) vidljivo je kako se najčešće organiziraju oblici suradnje u kojima roditelji imaju pasivnu ulogu kao što su roditeljski sastanci, individualni razgovori i različite vrste obavijesti dok se aktivnosti u kojima bi roditelji mogli imati aktivnu ulogu provode znatno rjeđe. Takvi oblici suradnje gdje roditelji imaju aktivnu ulogu su druženja djece i odraslih, boravak roditelja u odgojnoj skupini, posjet djetetovom domu, sudjelovanje u tvorbi kurikuluma te u radu odgojno-obrazovne ustanove (Višnjić Jevtić, Visković, Rogulj, Bogatić i Glavina, 2018).

3.1. Načini komunikacije roditelja i odgojitelja

Dvosmjerna komunikacija jedno je od obilježja suradničkog odnosa roditelja i odgojitelja, a Buble (2010; prema Višnjić Jevtić, Visković, Rogulj, Bogatić i Glavina 2018) je dijeli na formalnu i neformalnu. Tankersley, Brajković i Handžar (2012) navode kako formalnu komunikaciju obilježava planiranje unaprijed te se informacije prenose službenim putem u govornom i pisanom obliku koji je u skladu s potrebama odgojno-obrazovne ustanove. Ukoliko je komunikacija uspješna pridonijet će djetetovu razvoju te unaprjeđenju obitelji i ustanove. Međutim, ako je komunikacija loša to će uzrokovati konflikte i nesuglasice. Gartrell (2012, prema Lozančić i Mirošević 2021) ističe kako odgojitelji trebaju preuzeti inicijativu te istražiti sve potencijale suradnje s roditeljima, ali ih nastojati potaknuti i na aktivnu suradnju. Kako bi komunikacija bila uspješna odgojitelji moraju biti prilagodljivi te izaći u susret roditeljima koji se susreću sa raznim izazovima i preprekama kao što su obiteljske obaveze i poslovne obaveze, što se navodi i u Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2015; str. 5) „U kvalitetnom vrtiću djelatnici su senzibilizirani za prepoznavanje specifičnih potreba roditelja tj. skrbnika djece te im omogućuju dobivanje odgovora na pitanja koja trenutno opterećuju njihovo roditeljsko funkcioniranje“. Dvosmjernu komunikaciju moguće je ostvariti kroz razgovore s roditeljima kad dovode ili odvođe dijete iz vrtića, organiziranjem otvorenih vrata vrtića za članove obitelji, fleksibilnim rasporedom, različitim oblicima komunikacije, objavljivanjem planova s ciljevima na oglasnoj ploči tj. kutiću za roditelje, izlaganjem zanimljivosti iz grupe, individualnim razgovorima, osiguravanjem mjesta za poruke roditelja te zajedničkim pregledavanjem razvojnih mapa (Tankersley, Brajković i Handžar, 2012). Veliku važnost u odnosima roditelja i odgojitelja ima i neverbalna komunikacija koja se temelji na

osobinama svakoga od nas stoga se puno teže kontrolira, a samim time često dolazi do tračeva i širenja neprovjerenih informacija (Fox,2001; prema Višnjić Jevtić, Visković, Rogulj, Bogatić i Glavina, 2018). Osim podjele na formalnu i neformalnu komunikaciju, Višnjić Jevtić, Visković, Rogulj, Bogatić i Glavina (2018) oblike komunikacije dijeli na one tradicionalne i suvremene.

3.1.1.Tradicionalni oblici komunikacije

U tradicionalne oblike suradnje spadaju individualni razgovori, roditeljski sastanci, zajednička druženja te kutić za roditelje. (Višnjić Jevtić, Visković, Rogulj, Bogatić i Glavina, 2018).

Individualni razgovor oblik je komunikacije koji može biti iniciran od roditelja, odgojitelja ili stručnog tima vezano uz različite teme kao što su specifične potrebe djeteta ili adaptacija na boravak u odgojno-obrazovnoj ustanovi. Gluščić i Pustaj (2008) individualni razgovor definiraju kao sastanak na koji dolaze roditelji kako bi razgovarali o djetetu s odgojiteljima ili stručnim timom, a može biti iniciran od strane roditelja ili odgojitelja. Pri organizaciji individualnog sastanka važno je upoznati suradnika s temom sastanka kako bi se mogao pripremiti, prilagoditi vrijeme i trajanje sastanka koje odgovara objema stranama te osigurati mirno mjesto za razgovor unutar odgojno-obrazovne ustanove (Višnjić Jevtić, Visković, Rogulj, Bogatić i Glavina, 2018 i Gluščić i Pustaj, 2008). Individualni razgovori se najčešće organiziraju kada su u pitanju određeni problemi, odnosno neugodne teme, a većina odgojitelja izjašnjava se kako nisu imali potrebe organizirati individualni razgovor upravo zato što nisu uvidjeli nikakav problem vezan uz dijete ili odnos s roditeljem. Kada odgojitelj organizira individualni razgovor zbog određene razvojne teškoće kod djeteta važno je da na povjerljiv i osjetljiv način razgovara s roditeljima te im pruži informacije o potrebnim resursima za prevladavanje teškoće te predloži ponovni susret (Tankersley, Brajković i Handžar, 2012). Gluščić i Pustaj (2008) navode kako bi individualni razgovor trebao biti na profesionalnoj razini, ali ujedno i opušten kako bi se roditelji i odgojitelji osjećali ugodno te riješili eventualne probleme. Milanović i sur. (2014) navode kako povod za individualni razgovor ne moraju nužno biti problematične teme, već tema razgovora može biti npr. djetetovo napredovanje, igra ili osamostaljivanje. Stoga Gluščić i Pustaj (2008) navode kako bi roditelji na individualne razgovore trebali (ako su u mogućnosti) dolaziti najmanje jednom mjesečno, a istraživanja (Nenadić-Bilan i Zloковиć, 2020; Mavračić Miković, 2019) potvrđuju kako odgojitelji i roditelji često koriste individualne razgovore te im taj oblik komunikacije najviše odgovara . Milanović i suradnice (2014) navode kako individualni razgovori omogućuju roditelju bolje praćenje

razvoja djeteta u vrtiću, odgojitelju omogućavaju bolje razumijevanje djeteta i roditelja, a djetetu mogu pružiti osjećaj sigurnosti dok Andučić i Vasiljević (2009) navode kako odgojitelji individualnim razgovorima s roditeljima stječu međusobno povjerenje, saznaju o navikama, hobijima i općoj atmosferi u obitelji.

Roditeljski sastanak najučestaliji je oblik komunikacije roditelja i odgojitelja, a definira se kao „oblik okupljanja i rada stručnjaka sa skupinom roditelja djece koja su uključena u neki od institucionalnih programa“ (Milanović, 2014; str.157). Prema tipu, roditeljski sastanci dijele se na one predavačkog, oglednog i komunikacijskog tipa te oni organizirani radi druženja djece i odraslih (Jurković, Jurković i Jurković, 2006). Najčešće se provode roditeljski sastanci komunikacijskog tipa, koji se održavaju tri do četiri puta godišnje, a na kojima se raspravlja o aktualnim temama u skupini koje predlažu odgojiteljice ili roditelji (Gluščić i Pustaj 2008). S obzirom na navedeno iznenađuju rezultati istraživanja Nenadić-Bilan i Zloković (2020) koje pokazuje kako se većina roditelja izjasnila da se grupni roditeljski sastanci organiziraju ponekad, a čak 10% roditelja izjasnilo se da grupni roditeljski sastanci nisu nikada organizirani. Teme roditeljskih sastanaka ovise o dobi djece tako su za roditelje dvogodišnjaka prikladne teme poput prehrane i slikovnice dok za roditelje trogodišnjaka i četverogodišnjaka i petogodišnjaka veću važnost imaju teme poput osamostaljivanja, druženja, učenja stranih jezika te korištenja digitalnih medija (Jurković, Jurković i Jurković, 2006).

Zajednička druženja organizirana su u vidu završnih svečanosti, organiziranjem različitih radionica u kojima djeca preuzimaju inicijativu te u vidu sportskih druženja (Višnjčić Jevtić, Visković, Rogulj, Bogatić i Glavina, 2018). Autorice Gluščić i Pustaj (2008) navode kako je kod organiziranja završnih svečanosti tj. priredbi važno prilagoditi trajanje programa ovisno o dobi djece, a sadržaj programa djeci bi trebao biti poznat te bi u njemu trebala sva djeca uživati. Zajedničko druženje roditelja, odgojitelja i djece može se organizirati tako da djeca roditeljima pokazuju što su naučili i na koji način. Roditelji mogu komentirati dječje radove te s odgojiteljicom podijeliti gdje je vidljiv djetetov napredak te na kojim je područjima moguć napredak (Tankersley, Brajković i Handžar, 2012). Međutim, istraživanje Mavračić Miković (2019) pokazuje malu zainteresiranost roditelja i odgojitelja za provođenje kreativnih radionica, a rezultati istraživanja Nenadić-Bilan i Zloković (2020) pokazuju kako se radionice za roditelje na temu roditeljstva organiziraju ponekad. Poražavajući je podatak da je 22% roditelja u tom istraživanju odgovorilo kako predškolska ustanova nikada nije organizirala radionicu za roditelje na temu roditeljstva.

Kutić za roditelje je prostor ispred skupine namijenjen roditeljima, gdje odgojitelji u pisanom obliku daju obavijesti roditeljima o važnim događajima u skupini, a isto tako roditelji imaju priliku dati mišljenje i prijedloge vezane uz odgojno obrazovni proces (Gluščić i Pustaj, 2008). Autorice navode kako kutić za roditelje treba sadržavati popis djece u skupini, obavijest o vremenu održavanja individualnih sastanaka, pisane obavijesti o tjednim i dnevnim planovima, obavijesti o ostvarenim razvojnim zadaćama, zanimljivosti iz života skupine, članke iz stručnih časopisa vezane uz teme koje su aktualne u skupini, zajedničku poruku djece roditeljima, ali i ankete i upitnike pomoću kojih roditelji mogu aktivno sudjelovati u radu skupine. Međutim, istraživanje Mavračić Miković (2019) pokazuje kako je interes roditelja i odgojitelja za takav oblik komunikacije jako mali bez obzira što se kutić za roditelje nalazi ispred gotovo svake odgojne skupine. Takav oblik komunikacije služi za informiranje roditelja o dostignućima skupine te o životu i radu skupine ili vrtića. A kako bi poruke koje želimo prenijeti roditeljima oni što lakše uočili, važno je da obavijesti budu pisane razumljivo, čitko te dovoljno velikim slovima (Milanović, 2014).

3.1.2. Suvremeni oblici komunikacije

U suvremene oblike komunikacije između roditelja i odgojitelja ubrajaju se web stranice, servisi za komunikaciju te društvene mreže.

Web stranice odgojno-obrazovnih ustanova koriste se za jednosmjernu komunikaciju, a sadrže informacije korisne za lokanu samoupravu, roditelje i djecu. Djelomično dvosmjerna komunikacija može se postići ukoliko web stranica sadrži forum što nažalost većina web stranica odgojno-obrazovnih ustanova ne sadrži (Višnjić Jevtić, Visković, Rogulj, Bogatić i Glavina, 2018). Web stranice mogu sadržavati opće informacije o vrtiću, odgojnim skupinama, planiranim i provedenim aktivnostima ili projektima te različite fotografije vezane uz odgojno-obrazovne procese. Takav način komunikacije široko je rasprostranjen što pokazuje istraživanje u kojem je utvrđeno kako 83% vrtića ima web stranicu sa sadržajima poput broja skupina, popisa djelatnika, dokumenata vezanih uz predškolski sustav te popis dodatnih sadržaja i programa (Rogulj, 2019). Pri objavljivanju fotografija djece na web stranicama važno je obavijestiti roditelje, tražiti dopuštenje za objavljivanje fotografija te ih upoznati tko sve ima pristup fotografijama.

Servisi za komunikaciju koju se koriste u vrtićima najčešće su Viber i WhatsApp na kojima su često roditelji ti koji iniciraju stvaranje grupe roditelja i odgojitelja. Takav oblik komunikacije važno je detaljno dogovoriti na roditeljskom sastanku kako bi se usvojila određena pravila i vrijeme komunikacije (Višnjić Jevtić, Visković, Rogulj, Bogatić i Glavina,

2018). Istraživanje Özkan Yıldız i Yılmaz (2020) pokazuje kako se servisi za komunikaciju najčešće koriste u svrhu razmjene fotografija aktivnosti za vrijeme boravka djece u odgojnoj skupini.

Društvene mreže omogućavaju brzu razmjenu informacija, što je kao prednost prepoznato i u sustavu odgoja i obrazovanja te neke ustanove imaju svoje Facebook profile. Ponekad i odgojitelji otvaraju Facebook profil za određenu odgojnu skupinu kako bi lakše razmjenjivali ideje, informacije, fotografije, videozapise te rješavali probleme. Tokić i Vukašinović (2018) provele su istraživanje kojim su analizirale zatvorenu Facebook grupu jedne odgojne skupine. Rezultati istraživanja pokazali su kako je pedagoški promišljenim sadržajem o kojem se komunicira Facebook grupom moguće ostvariti promjene u svakodnevnom odgojno-obrazovnom radu s roditeljima. Ovo istraživanje daje uvid u mogućnosti korištenja društvenih mreža u odgojno-obrazovnim ustanovama te mogućnosti djelovanja odgojitelja u virtualnom prostoru. Ovakav oblik komunikacije također zahtjeva pridržavanje pravila koja se mogu dogovoriti na zajedničkom roditeljskom sastanku (Višnjic Jevtić, Visković, Rogulj, Bogatić i Glavina, 2018). Kod ovog oblika komunikacije važno je očuvati povjerljivost informacija o djeci i članovima obitelji te njihovim životnim okolnostima (Tankersley, Brajković i Handžar, 2012).

Dobra komunikacija roditelja i odgojitelja kod djece izaziva osjećaj sigurnosti i podrške te rast samopouzdanja (Tankersley, Brajković i Handžar, 2012). Bez obzira kojim se načinom komunikacije koriste roditelji i odgojitelji trebaju se držati određenih dogovorenih pravila kako bi komunikacija bila kvalitetna i dovela do suradnje. Odgojiteljeve komunikacijske kompetencije od velike su važnosti za kvalitetnu komunikaciju te je na njima potrebno stalno raditi i usavršavati se.

3.2.Primjeri kvalitetne suradnje roditelja i odgojitelja

Članovi obitelji imaju veliki utjecaj na djetetov uspjeh što dokazuju rezultati uključivanja roditelja u odgojno-obrazovni proces. Neki od rezultata uključivanja roditelja ili nekog od članova obitelji u odgojno-obrazovni proces koje navode Pate i Andrews (2006) (prema Tankersley, Brajković i Handžar, 2012) su poboljšanje odgojno-obrazovnih postignuća djece, češće pojavljivanje poželjnih oblika ponašanja te emocionalno zadovoljstvo djece, roditelji su predaniji pružanju potpore vrtiću te bolje razumiju uloge, odnose i odgovornost u odnosima roditelja, odgojitelja i djeteta što znači da vrsta i kvaliteta uključivanja roditelja utječe na djecu, roditelje i odgojitelje. Istraživanje provedeno na području Zadarske županije pokazalo je kako

odgojitelji predavanje za roditelje organiziraju jednom ili dva puta godišnje dok roditelji (prema izjavama odgojitelja) svakodnevno mogu dobiti informacije o postignućima, ponašanjima djece, uvid u njihove radove i mape (Mohorić i Nenadić-Bilan, 2019). Odgojitelji od roditelja često traže informacije o djetetu, njegovim osobinama i sposobnostima, a njihova komunikacija s roditeljima najčešće se odvija po dolasku i odlasku djeteta iz skupine. Roditeljima je omogućena komunikacija telefonom i e-poštom te putem zajedničke Facebook stranice. Kada su u pitanju aktivnosti u koje se roditelji uključuju to su najčešće prezentiranje zanimanja, sportske aktivnosti i organizacije izleta. Iz istraživanja je vidljivo kako roditeljima nije omogućeno sudjelovanje u donošenju odluka vezanih uz ustanovu, a intervjuirane odgojiteljice ne znaju tko je predstavnik roditelja u tijelu uprave (Mohorić i Nenadić-Bilan, 2019). Slični rezultati dobiveni su i istraživanjem Nenadić-Bilan i Zloković (2020.) u kojem su se roditelji većinski (85%) izjasnili kako ne znaju tko je predstavnik roditelja u upravnom vijeću predškolske ustanove.

Tankersley, Brajković i Handžar (2012) navode kako bez obzira na različitosti obitelji iz kojih djeca dolaze, obitelji se moraju osjećati dobrodošlima u odgojno-obrazovnu ustanovu te im je potrebno omogućiti uključivanje u život odgojne skupine njihovog djeteta što nalaže i Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2015) u kojem se navodi kako je vrtić mjesto u kojem se stvara inkluzivno okruženje. Autori navode kako se dobrodošlica članovima obitelji može izraziti natpisom dobrodošlice na ulazu u odgojnu skupinu ili pozdravom dobrodošlice što će roditeljima pružiti osjećaj prihvaćanja. Kako bi odgojitelji uključili obitelj u rad odgojne skupine potrebno je koristiti niz formalnih i neformalnih načina otkrivanja znanja, vještina i interesa. U tu svrhu odgojitelji koriste metode kao što su ankete, razgovor, opis tema s kojima se bave u odgojnoj skupini, niz aktivnosti u koje se roditelji mogu uključiti (Tankersley, Brajković i Handžar, 2012). Važno je da aktivnosti u koje se roditelji mogu uključiti budu raznolike, kako bi svaki roditelj ili član obitelji imao priliku pronaći nešto u čemu želi i može sudjelovati. Kada roditelj dolazi u odgojnu skupinu i prezentira određenu aktivnost u kojoj je dobar, važno mu je dati upute o ponašanju, detaljno opisati tijek aktivnosti, objasniti ciljeve aktivnosti te informirati roditelja o svakom centru u skupini (Gluščić i Pustaj 2008 i Tankersley, Brajković i Handžar, 2012). Na kraju aktivnosti roditelju je potrebno zahvaliti za sudjelovanje. Uključivanjem roditelja u odgojno-obrazovni proces djeca izgrađuju pozitivne odnose s odraslima, razvijaju se socijalno i emocionalno, osjećaju se sigurno, više sudjeluju u aktivnostima, imaju bolja postignuća te se kognitivno više razvijaju (Tankersley, Brajković i Handžar, 2012).

Kvalitetna suradnja uvelike ovisi o razmjeni informacija između roditelja i odgojitelja. Razmjena informacija ima veliku važnost kod donošenja zajedničkih odluka, planiranja razvojnih ciljeva te evaluacije dječjeg napretka. Tankersley, Brajković i Handžar (2012) navode kako se odgojitelji koriste raznim formalnim i neformalnim metodama prikupljanja podataka kao što su ankete, liste provjere, promatranje ili razgovor s roditeljima kako bi prikupile informacije vezane uz dječje interese dok roditelji informacije vezane uz dijete i njegov razvoj mogu dobiti prelistavanjem djetetove razvojne mape te verbalnim izvješćem odgojiteljice. Međutim istraživanje Nenadić-Bilan i Zloковиć (2020) pokazuju kako većina roditelja nema uvid u mape djetetovih radova iz čega možemo zaključiti kako su ostali zakinuti za te informacije te bolji uvid u djetetov stupanj razvoja. Roditelje je važno na početku pedagoške godine obavijestiti kako imaju pravo na dobivanje informacija o djetetovim postignućima i napretku. Kada je razmjena informacija dvosmjerna to uvelike olakšava zajedničko planiranje odgojnih ciljeva za dijete što djetetu omogućava osjećaj sigurnosti, lakše savladavanje prepreka i izazova te su aktivnija u odgojno-obrazovnom procesu. (Tankersley, Brajković i Handžar, 2012).

Ovakvi primjeri pokazuju nam kako kvalitetna suradnja ima pozitivne učinke na roditelje, odgojitelje i djecu te odgojno-obrazovni proces čini kvalitetnijim. Kvalitetna suradnja trebala bi biti krajnji cilj kojem teže odgojitelji i roditelji. Iako se do kvalitetne suradnje ne dolazi lako i ponekad je potrebno duže vrijeme da bi se ona ostvarila, važno je uložiti trud te razumjeti kako obje strane teže istom cilju.

4. Zajedničko planiranje odgojno-obrazovnog procesa

Planiranje odgojno-obrazovnog procesa odgojitelji, osim svojim znanjem, mogu upotpuniti suradnjom s roditeljima. Uključivanje roditelja u proces planiranja uvelike unaprjeđuje odgojno-obrazovni proces, zbog veće količine informacija o djetetu veća je mogućnost i zadovoljavanja njegovih potreba što je krajnji cilj planiranja aktivnosti (Tankersley, Brajković i Handžar, 2012). Roditelj najbolje prepoznaju potrebe svojeg djeteta, a svojim zanimanjima, hobijima i interesima mogu uvelike doprinijeti raznolikosti odgojno-obrazovnog procesa. Kod ostvarivanja takvog oblika suradnje važna je kvalitetna komunikacija te usklađivanje vremena za svakodnevne obveze i obveze vezane uz dolazak roditelja u skupinu. Istraživanje koje je provedeno u svrhu diplomskog rada na uzorku od 200 roditelja pokazalo je kako se roditelji u velikoj mjeri uključuju u odgojno-obrazovni proces, kako imaju želju sudjelovati još više u odgojno-obrazovnom procesu, no ponekad ne znaju kako se uključiti. Kao ključan problem

uključivanja roditelja u odgojno-obrazovni proces navodi se komunikacija (Turkalj, 2018). Bez obzira na prepreke kao što su vremenska ograničenja, komunikacija ili prijevoz roditelje bi trebalo uključiti u zajedničko planiranje odgojno-obrazovnog procesa. Međutim, rezultati istraživanja Nenadić-Bilan i Zloković (2020) pokazuju da se 90% roditelja izjašnjava kako nikada nisu imali priliku sudjelovati u planiranju odgojno-obrazovnog procesa niti sudjelovati u procesu donošenja odluka što se kosi sa Nacionalnim kurikulumom za rani predškolski odgoj (2015) u kojem je stavljen naglasak na obavezu vrtića da stvara uvjete za poticanje prilika za sudjelovanja roditelja u planiranju, realiziranju i evaluaciji odgojno-obrazovnog procesa.

Tankersley, Brajković i Handžar (2012) navode kako bi odgojitelji svoje svakodnevna zapažanja trebali podijeliti s roditeljima te ih pitati koja su njihova očekivanja, koji su djetetovi interesi, razumjeti djetetovo okruženje te sve sakupljene informacije uvrstiti u svoje planove i izgraditi poveznicu između onoga što djeca znaju i što trebaju naučiti. Roditelje se također treba pitati koje teme im se čine korisne za djecu te o kojim temama bi oni mogli poučiti djecu u skupini jer zajedničko planiranje odgojno-obrazovnog procesa za djecu ima višestruku dobrobit. Odgojiteljice Andučić i Vasiljević (2009) navode kako su uključivanjem roditelja u neposredni proces odgoja i obrazovanja doznale mnogo o navikama i običajima, ali i o stilu odgoja u obitelji. Autorice navode kako su im te informacije koristile u individualnom pristupu te pravovremenom prepoznavanju potreba djece i roditelja. Djeca na taj način u vrtiću dobivaju bolju podršku za razvoj i učenje, a kod kuće imaju veću mogućnost za napredovanje jer su roditelji uključeni u proces planiranja, stoga znaju što se od njih očekuje (Tankersley, Brajković i Handžar, 2012).

5. Zapreke u ostvarivanju suradnje

Suradnja između roditelja i odgojitelja propisana je i zakonski Zakonom o predškolskom odgoju i obrazovanju iz 2022. godine. Međutim, nisu navedeni oblici suradnje niti način provedbe, stoga se suradnja u praksi svodi na dobru volju odgojitelja koji iniciraju suradnju i roditelja koji se ovisno o mogućnostima mogu odazvati ili ne odazvati na odgojiteljev poziv na suradnju. Najčešće se primjenjuju tradicionalni oblici suradnje gdje se na sve roditelje gleda na isti način bez obzira na roditeljeve vrijednosti i stavove koji se ponekad ne slažu s odgojiteljevima. Granata, Mejri i Rizi (2016; prema Višnjić Jevtić, Visković, Rogulj, Bogatići Glavina, 2018) smatraju kako postoje 3 čimbenika koja označavaju zapreke u suradničkim odnosima. Višnjić Jevtić (2018) analizirala je čimbenike koji predstavljaju zapreke suradnji

prikazane na *slici 1* i *slici 2* u odnosu na zapreke istaknute u istraživanju Granate, Mejrija i Rizzija (2016.)

Autor	Čimbenici				
	Interpersonalni			Kulturni	Strukturalni
	Od roditelja	Od odgojitelja	Od djeteta		
McAllister Swap (1993.)	Usmjerenost na vlastito dijete Usmjerenost na dječje unutarnje doživljaje Očekivanja Nelagoda Nesigurnost	Usmjerenost na skupinu Usmjerenost na akademske i socijalne vještine Očekivanja		Demografske promjene Individualizam (samodostatnost) Dijeljenje informacija	Promjene u uvjetima ostvarivanja suradnje Nadmoć odgojno-obrazovnih ustanova nad obiteljima Vrijeme
Miretzky (2004.)	Nepovjerenje Stereotipi Predrasude	Nepovjerenje Stereotipi Predrasude	Dob djece	Jezična barijera Klasna barijera Kultura Uvjerenja i stavovi o uključivanju roditelja	Nedostatak podrške Nadmoć odgojno-obrazovnih ustanova nad obiteljima Veličina skupine Nedostatak administrativne podrške Vrijeme
Davis-Kean i Eccless (2005.)	Doživljaj uloge roditelja Komunikacija Nesigurnost Predrasude	Uvjerenja Stavovi Komunikacija Predrasude Stereotipi	Karakteristike djeteta	Rizična okružja	Nedostatak podrške Vremenska organizacija
Prior i Gerard (2007.)	Razlike u doživljaju partnerstva Neverbalizirana i različita očekivanja Strah od preuzimanja uloga	Razlike u doživljaju partnerstva Neverbalizirana i različita očekivanja Strah od preuzimanja uloga		Podrijetlo Kultura Jezična barijera	Nedostatak podrške
Leithwood (2009.)	Dispozicije prema uključivanju	Dispozicije prema uključivanju		Kultura	Vrijeme Učestalost komunikacije Obrazovanje
Clarke, Sheridan i Woods (2010.)	Stavovi Razlike u doživljaju partnerstva Razlike u odgojnim stilovima Nesigurnost Strah od preuzimanja uloga	Stavovi Razlike u doživljaju partnerstva Razlike u odgojnim stilovima Nesigurnost Strah od preuzimanja uloga		Podrijetlo	Vrijeme Nedostatak podrške
Grant i Ray (2010.)	Negativno iskustvo Nezadovoljstvo Nedostatak samopouzdanja Konflikti	Socioekonomske razlike Strah od prosuđivanja Nepovjerenje Stavovi		Uvjerenja i stavovi o uključivanju roditelja Kultura	Obrazovanje Vrijeme
Rockwell, Andre i Hawley (2010.)	Razlike u doživljaju partnerstva Negativno iskustvo Očekivanja Uloge Stres Nedostatak samopouzdanja Očekivanja Ciljevi Stavovi	Razlike u doživljaju partnerstva Očekivanja Uloge Predrasude		Uvjerenja i stavovi o uključivanju roditelja Kultura Jezična barijera Podrijetlo	Nedostatak podrške Vrijeme
Hornby i Lafaele (2011.)	Razlike u doživljaju partnerstva Trenutačni životni uvjeti	Očekivanja Ciljevi Stavovi	Dob Posebne potrebe (teškoće/darovitost) Problemi u ponašanju	Uvjerenja i stavovi o uključivanju roditelja Kultura Jezična barijera Klasne razlike	Vrijeme Nedostatak podrške
Spratt (2011.)	Negativno iskustvo	Generaliziranje			Nedostatak podrške
Blandul (2012.)	Interes Nepoznavanje roditeljskih prava u obrazovanju	Interes Neprihvatanje sugestija i mišljenja osoba izvan profesije			Obrazovanje Nedostatak podrške Vrijeme
Gestwicki (2016.)	Nepovjerenje Stavovi Osjećaji Negativno iskustvo	Nepovjerenje Stavovi Lažni profesionalizam Introvertiranost odgojitelja		Uvjerenja i stavovi o uključivanju roditelja Percepcija moći	Razlike u stručnosti Vrijeme Administracija
Granata, Mejri i Rizzi (2016.)	Stereotipi Predrasude Rodno uvjetovane zapreke Nerazumijevanje profesionalnog rječnika	Stereotipi Predrasude Nepovjerenje prema roditeljima		Jezična barijera Razlike u kulturi	Ekonomski doprinos Radno vrijeme Nove komunikacijske tehnologije Nerazumljivost ciljeva odgoja i obrazovanja Nedovoljno vrednovanje odgojiteljske profesije i obrazovanja

Slika 2 Čimbenici koji predstavljaju zapreke suradnji (Višnjić Jevtić, 2018, str 57 i 58)

Prvi čimbenik je onaj strukturalni koji se odnosi na vrijeme i modalitet suradnje, za odgojitelje je to najčešće roditeljsko ne odazivanje na suradnju dok je za roditelje prepreka vrijeme koje odgojitelj može posvetiti roditelju kako bi mu ustupio detaljne informacije o djetetu što potvrđuje istraživanje u kojem odgojitelji navode kako je jedna od najvećih zapreka suradnji prezaposlenost roditelja te nepodudaranje njihova radnoga vremena s vremenom

održavanja zajedničkih aktivnosti ili susreta (Mohorić i Nenadić-Bilan, 2019). Kulturni čimbenici određeni su obiteljskom kulturom i kulturom odgojno-obrazovne ustanove koja se ponekad razlikuje te često dolazi do sukoba između roditeljskih želja da se u odgojno-obrazovni proces umjesto igre ubace ozbiljnije aktivnosti. Interpersonalni čimbenici obuhvaćaju sve predrasude i stereotipe koje sudionici suradnje imaju jedni prema drugima (Višnjić Jevtić, Visković, Rogulj, Bogatić i Glavina, 2018). Razumijevanje i prepoznavanje čimbenika koji predstavljaju zapreke u suradnji roditelji i odgojitelji mogu preuzeti odgovornost te primjenjivati oblike ponašanja koje će pridonijeti smanjivanju zapreka (Višnjić Jevtić, 2018).

Zapreku suradnji ponekad predstavljaju i negativni stavovi koji odgojitelji imaju prema roditeljima. Oni se stječu tijekom radnog vijeka, a utječu na odgojiteljevu percepciju o roditeljima, na vrednovanje roditelja i na sam odnos. Osim pogoršanja suradnje između roditelja i odgojitelja, negativni stavovi odgojitelja mogu se odraziti i na dijete (Milanović, 2014). Ljubetić (2014) tako navodi određene mitove koji se vežu uz „roditelje kojima je teško pristupiti.“ U tu skupinu uvrštavaju se siromašne obitelji, obitelji s nižom razinom obrazovanja, obitelji druge rase, obitelji kojima engleski nije materinji jezik te obitelji imigranata. Prije svrstavanja roditelja u takve kategorije potrebno je razmisliti što smo toj obitelji ponudili te jesmo li vodili računa o svim mentalnim, fizičkim, ekonomskim i drugim teškoćama s kojima se roditelji nose te koji im otežavaju uključivanje u odgojno-obrazovni proces (Ljubetić, 2014).

6. Metodologija istraživanja

6.1. Cilj istraživanja

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati oblike suradnje roditelja i odgojitelja.

Iz ovog općeg cilja proizlaze sljedeći specifični ciljevi:

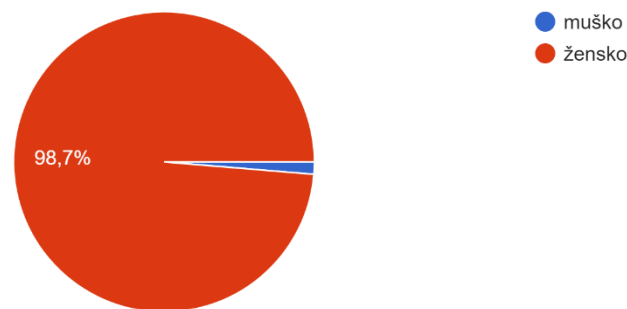
1. Ispitati načine komunikacije između odgojitelja i roditelja
2. Ispitati razinu učestalosti razmjene informacija između odgojitelja i roditelja
3. Ispitati razinu roditeljskog zadovoljstva suradnjom s odgojiteljima

6.2. Ispitanici

Istraživanje je provedeno na uzorku od 608 ispitanika. U istraživanju su sudjelovali roditelji vrtićke djece s područja Republike Hrvatske.

Grafikon 1 Raspodjela ispitanika po spolu

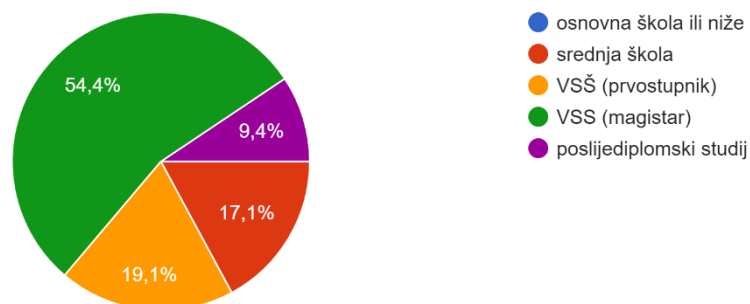
608 odgovora

Većina ispitanika ženskog je spola (98,7%) što možemo vidjeti iz grafikona 1, dok je ispitanika muškog spola tek 1,3%. Prosječna dob ispitanika je 32 godine.

Grafikon 2 Raspodjela ispitanika prema razini završenog obrazovanja

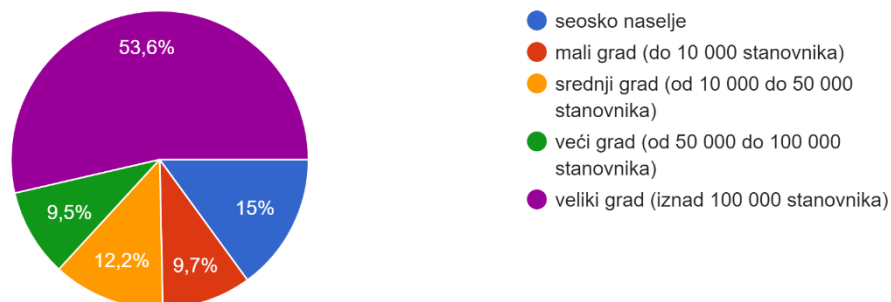
608 odgovora

Grafikon 2 prikazuje raspodjelu ispitanika prema razini završenog obrazovanja. Nitko od ispitanika nema završenu samo osnovnu školu. Većina ispitanika ima visoku stručnu spremu (54,4%). Višu stručnu spremu ima 19,1% ispitanik. 17,1% ispitanika ima završenu srednju školu, a 9,4% ispitanika završilo je poslijediplomski studij.

Grafikon 3 raspodjela ispitanika prema veličini naselja u kojem trenutno žive

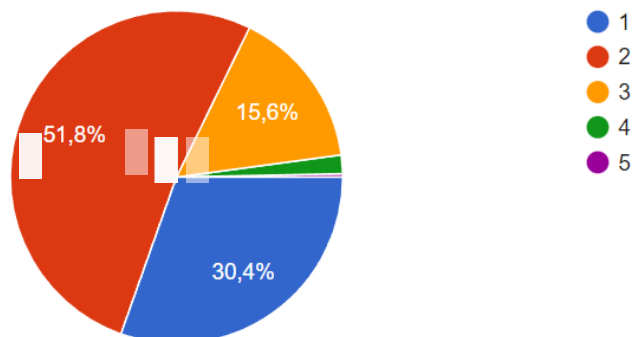
608 odgovora

Iz grafikona 3 koji prikazuje raspodjelu ispitanika prema veličini naselja u kojem trenutno žive vidljivo je kako većina ispitanika (53,6%) živi u velikom gradu, u većem gradu živi 9,5% ispitanika, u gradu srednje veličine živi 12,2% ispitanika, u malom gradu živi 9,7% ispitanika dok 15% ispitanika živi u seoskom naselju.

Grafikon 4 raspodjela ispitanika s obzirom na broj djece

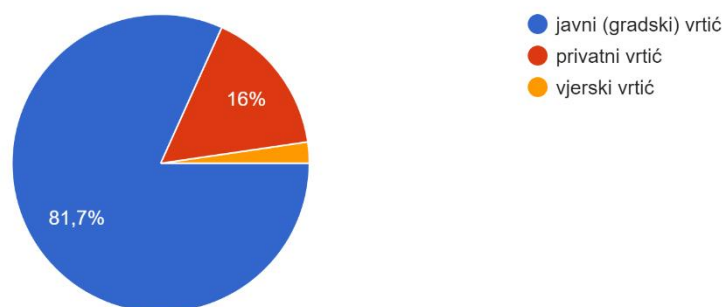
608 odgovora

Iz grafikona 4 koji prikazuje raspodjelu ispitanika s obzirom na broj djece vidljivo je kako većina ispitanika ima dvoje djece (51,8%), njih 30,4% ima jedno dijete, 15,6% ima troje djece, 1,8% ima četvero djece te 0,5% ima petero djece.

Grafikon 5 Raspodjela ispitanika prema vrsti vrtića koje polazi njihovo dijete

608 odgovora

Iz grafikona 5, koji prikazuje raspodjelu ispitanika prema vrsti vrtića koje polazi njihovo dijete vidljivo je kako 81% ispitanika odgovorilo da im dijete polazi gradski vrtić, dok se 16% roditelja izjasnilo za privatni vrtić. 2,3% roditelja izjasnilo se kako im dijete polazi vjerski vrtić.

6.3. Postupak i instrumenti

Za potrebe ovog istraživanja, od 25. srpnja do 6. kolovoza 2022. godine, proveden je online anketni upitnik. Upitnik je bio anonimn i sastojao se od 6 pitanja koja su se odnosila na sociodemografske karakteristike ispitanika (spol, dob, stupanj obrazovanja, veličina mjesta stanovanja, broj djece te koji vrtić dijete polazi), 19 tvrdnji koje su ispitanici trebali procijeniti na skali Likertova tipa od pet stupnjeva ovisno o tome koliko se slažu ili ne slažu s navedenom tvrdnjom (od 1-uopće se ne slažem do 5-u potpunosti se slažem). Tvrdnje koje su ispitanici trebali procijeniti odnosile su se na zadovoljstvo roditelja suradnjom, otvorenost odgojitelja za suradnju te uključenost roditelja u odgojno-obrazovni proces. U upitniku se nalazilo 10 tvrdnji na koje se moglo odgovoriti s jednim ili više odgovora koje su se odnosile na učestalost tradicionalnih i suvremenih oblika komunikacije u suradnji roditelja i odgojitelja te 4 pitanja na koja se moglo dati kratak odgovor vezan uz zapreke suradnji i sugestije za poboljšanje suradnje roditelja i odgojitelja.

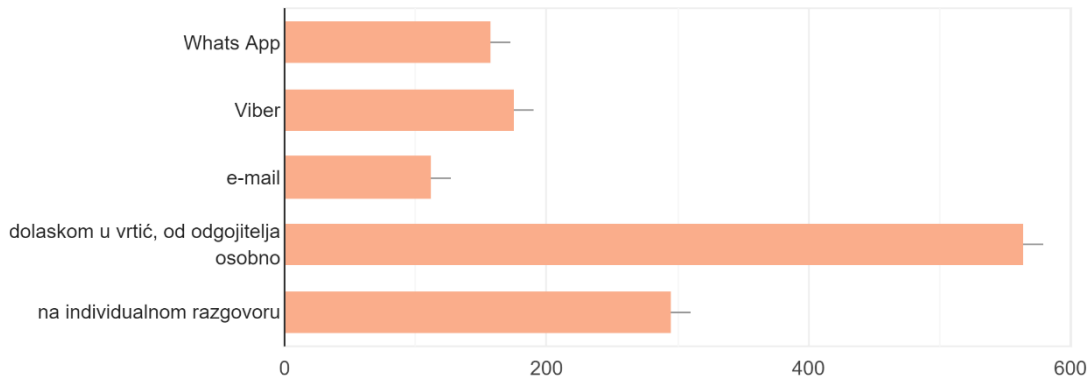
6.4. Rezultati i rasprava

U daljnjem tekstu rada biti će predstavljeni rezultati provedenog istraživanja te usporedbe s dosad provedenim istraživanjima.

6.4.1. Načini komunikacije roditelja i odgojitelja

Grafikon 6 Načini saznavanja informacija od odgojitelja vezanih uz dijete

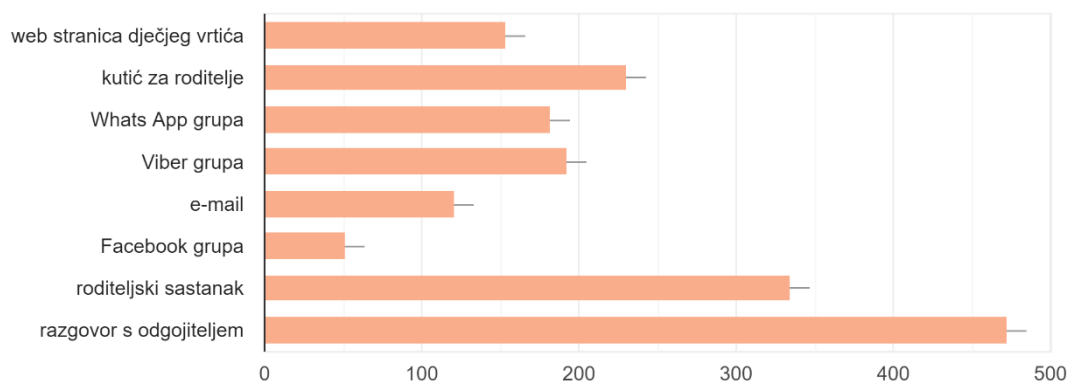
608 odgovora

U grafikonu 6 prikazani su rezultati koji pokazuju kako roditelji i dalje biraju razgovor s odgojiteljem (93%) te individualan razgovor (49%) kao izvor informacija o djetetu. U grafikonu 6 vidljivo je kako roditelji često biraju i razne servise za komunikaciju kako bi komunicirali s odgojiteljima (73%) međutim istraživanje Özkan Yıldız i Yılmaz (2020) pokazuje kako se servisi za komunikaciju najčešće koriste u svrhu razmjene fotografija aktivnosti za vrijeme boravka djece u odgojnoj skupini. Iako u roditelji i dalje preferiraju tradicionalne oblike komunikacije, suvremeni oblici komunikacije zbog brze razmjene informacija postaju sve zastupljeniji u ustanovama za rani i predškolski odgoj i obrazovanje.

Grafikon 7 Načini saznavanja informacija o skupini koju polazi dijete

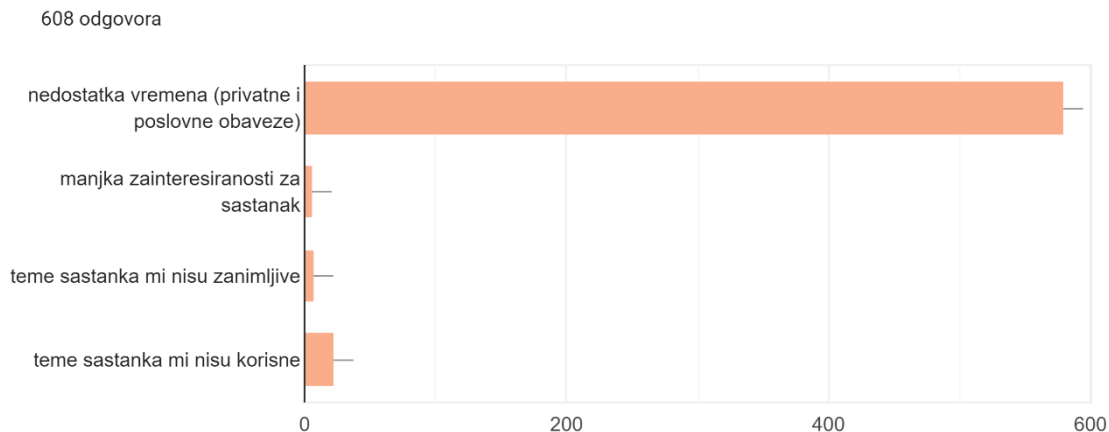
608 odgovora

Grafikon 7 pokazuje kako roditelji preferiraju razgovor s odgojiteljem (77%) te roditeljske sastanke (55%) kako bi saznali informacije o skupini koju polazi njihovo dijete. Kutić za roditelje je također jedan od načina saznavanja informacija koji roditelji preferiraju (37%) međutim istraživanje Mavračić Miković (2019) pokazuje kako je interes odgojitelja i

roditelja za takav oblik komunikacije mali. Kao i u grafikonu 6 vidljiva je sve veća upotreba suvremenih oblika komunikacije.

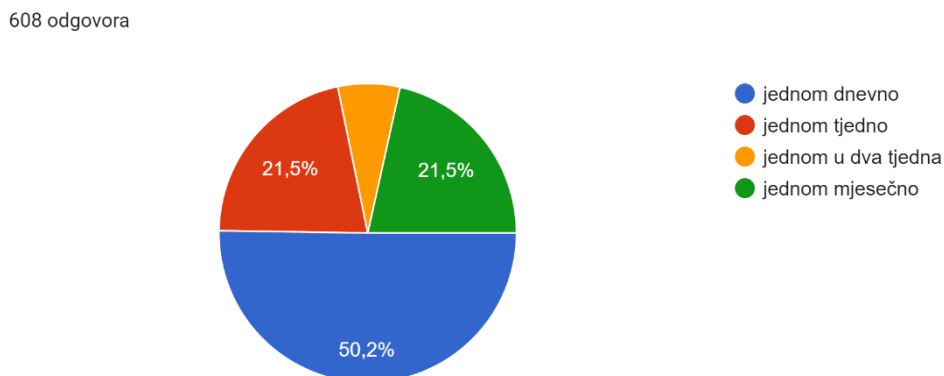
Grafikon 8 Razlog ne odazivanja na individualni sastanak, roditeljski sastanak ili zajedničko druženje

Grafikon 8 prikazuje kako je glavni razlog zbog kojeg se roditelji ne bi odazivali na roditeljski sastanak nedostatak vremena što se navodi i u istraživanju Mohorić i Nenadić-Bilan iz 2019. godine u kojem je glavna zapreka suradnji ne odazivanje roditelja na suradnju zbog prezaposlenosti roditelja i nepodudaranja radnog vremena roditelja s vremenom održavanja sastanaka. Međutim, dječji vrtić dužan je prema članku 16. Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju svojom otvorenošću uspostaviti djelatnu suradnju s roditeljima.

6.4.2. Razina učestalosti razmjene informacija između roditelja i odgojitelja

Grafikon 9 Roditelj informacije vezane uz dijete dobiva

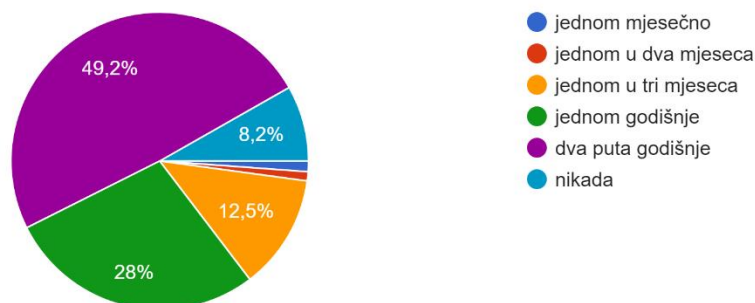

Iz grafikona 9 možemo vidjeti kako većina roditelja dobiva informacije vezane uz dijete jednom dnevno (50%) što je bio slučaj i u istraživanju Mohorić i Nenadić-Bilan iz 2019. godine,

gdje su se odgojitelji izjasnili kako roditelji svakodnevno mogu dobiti informacije o postignućima, ponašanjima djece, uvid u njihove radove i mape. Međutim, zabrinjava činjenica kako dio roditelja informacije o djetetu dobiva tek jednom mjesečno (22%) ili jednom u dva tjedna (7%) jer razmjena informacija roditelja i odgojitelja ima veliku ulogu u donošenju zajedničkih odluka. Kada je razmjena informacija dvosmjerna to uvelike olakšava zajedničko planiranje odgojnih ciljeva za dijete što djetetu omogućava osjećaj sigurnosti, lakše savladavanje prepreka i izazova te su aktivnije sudjelovanje u odgojno-obrazovnom procesu. (Tankersley, Brajković i Handžar, 2012).

Grafikon 10 Učestalost organiziranja roditeljskih sastanaka

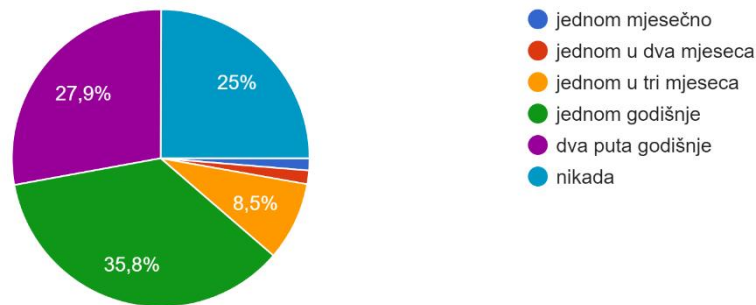
608 odgovora

U grafikonu 10 vidljivo je kako se 49% roditelja izjasnilo kako se roditeljski sastanci organiziraju dva puta godišnje dok je njih 28% odgovorilo da se sastanci organiziraju jednom godišnje. Zabrinjavajući je podatak što se čak 8% roditelja izjasnilo kako se roditeljski sastanci ne organiziraju nikada što se kosi sa 29. člankom Državnog pedagoškog standarda predškolskog odgoja i naobrazbe iz 2008. godine u kojem se navodi kako su među ostalim poslovima odgojitelja i savjetodavni rad i suradnja s roditeljima. Slični rezultati dobiveni su istraživanjem Nenadić-Bilan i Zloković 2020. godine u kojem se 10% roditelja izjasnilo kako se roditeljski sastanci nikada ne organiziraju.

Grafikon 11 Učestalost organiziranja zajedničkih druženja (radionica, svečanosti, sportskih aktivnosti)

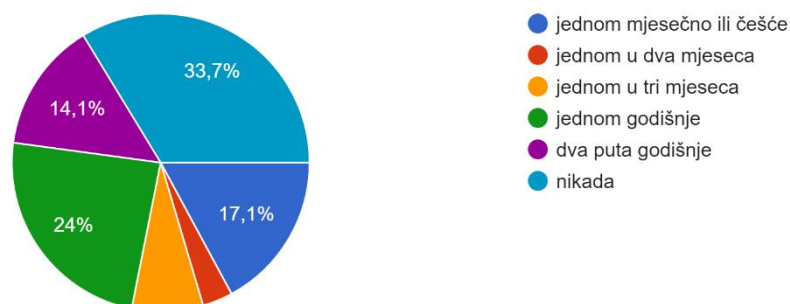
608 odgovora

Grafikon 11 prikazuje kako se zajednička druženja u 36% slučajeva organiziraju jednom godišnje, 28% roditelja izjasnilo se kako su zajednička druženja organizirana dva puta godišnje, a tek 8,5% roditelja ima priliku sudjelovati u zajedničkim druženjima jednom u tri mjeseca. Nažalost, 25% roditelja nema priliku sudjelovati u zajedničkim druženjima jer se ona ne organiziraju, a istraživanje Nenadić-Bilan i Zloković iz 2020. godine pokazalo je kako 22% se roditelja izjasnilo kako predškolska ustanova nikada nije organizirala radionicu za roditelje na temu roditeljstva. Istraživanje Mavračić Miković iz 2019. godine pokazuje malu zainteresiranost roditelja i odgojitelja za provođenje kreativnih radionica, a rezultati istraživanja (2020) pokazuju kako se radionice za roditelje na temu roditeljstva organiziraju tek ponekad. Međutim, Tankersley, Brajković i Handžar (2012) navode kako bez obzira na različitosti obitelji iz kojih djeca dolaze, obitelji se moraju osjećati dobrodošlima u odgojno-obrazovnu ustanovu te im je potrebno omogućiti uključivanje u život odgojne skupine njihovog djeteta što nalaže i Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2015) u kojem se navodi kako je vrtić mjesto u kojem se stvara inkluzivno okruženje.

Grafikon 12 Učestalost organiziranja individualnih razgovora

608 odgovora

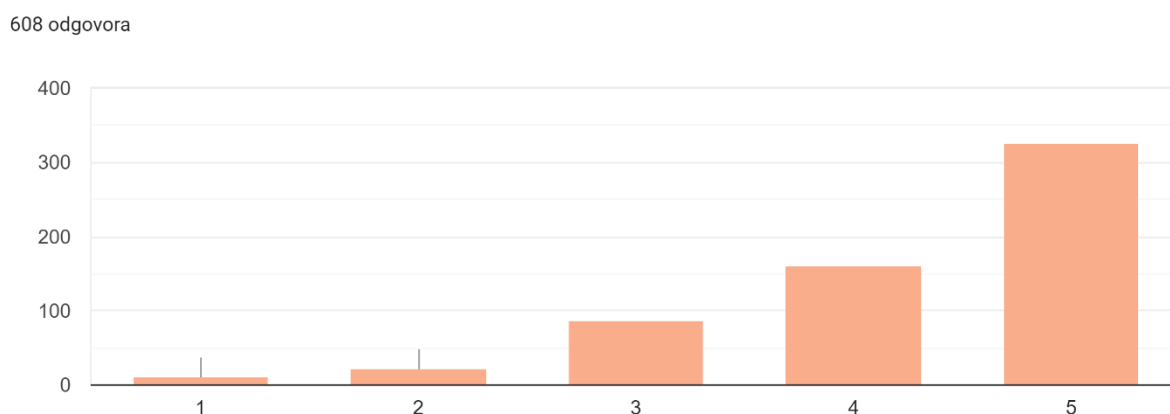

Grafikon 12 prikazuje kako se individualni razgovori u 34% slučajeva ne organiziraju nikada što iznenađuje jer se većina roditelja i odgojitelja u istraživanjima izjasnila kako su individualni razgovori oblik komunikacije koji im najviše odgovara (Nenadić-Bilan i Zloković, 2020; Mavračić Miković 2019). U grafikonu 12 vidljivo je kako se 14% roditelja izjasnilo se kako se individualni razgovori organiziraju dva puta godišnje, a njih 24% izjasnilo se kako se individualni razgovori organiziraju jednom godišnje. Tek 17% roditelja ima priliku prisustvovati individualnom razgovoru jednom mjesečno ili češće. U provedenoj anketi ispitanici su se izjasnili kako su roditelji ti na čiji se prijedlog najčešće organiziraju individualni sastanci (52%), a njih 35% izjasnilo se kako se individualni razgovor organizira samo kada je u pitanju određena problemska situacija. Važno je naglasiti kako u otvorenom anketnom pitanju, što odgojitelji mogu učiniti kako bi suradnja s roditeljima bila uspješnija, roditelji najčešće navode potrebu češćih individualnih i roditeljskih sastanaka (85 odgovora).

Kako suradnja roditelja i odgojitelja bila kvalitetna, razmjena informacija mora biti pravovremena kako bi bilo olakšano donošenje zajedničkih odluka, planiranja razvojnih ciljeva te evaluacija dječjeg napretka. O dječjem napretku uvelike ovisi zadovoljstvo roditelja suradnjom.

6.4.3. Roditeljsko zadovoljstvo suradnjom s odgojiteljima

Grafikon 13 Zadovoljstvo roditelja suradnjom s roditeljima (od 1-uopće se ne slažem do 5-u potpunosti se slažem)

Grafikon 13 prikazuje kako je većina roditelja zadovoljna suradnjom s odgojiteljima. 53,6% roditelja u potpunosti se slaže s tvrdnjom navedenom u anketi, tek mali dio roditelja izrazio je nezadovoljstvo suradnjom (5,6%). Analizom podataka utvrđeno je kako zadovoljstvo suradnjom ne ovisi o stečenom obrazovanju roditelja, veličini naselja u kojem žive ili vrsti

vrtića koje dijete polazi. Zadovoljstvo roditelja suradnjom s odgojiteljima istraživale su i Nenadić i Bilan 2015. godine te njihovi rezultati također pokazuju kako je većina roditelja zadovoljna suradnjom. Roditelji su u anketi u otvorenom pitanju o čemu ovisi njihovo zadovoljstvo suradnjom s odgojiteljima najčešće navodili kako njihovo zadovoljstvo ovisi o komunikaciji (152 odgovora), zadovoljstvu njihova djeteta boravkom u vrtiću (105 odgovora), količini informacija koje roditelj svakodnevno dobiva od odgojitelja o djetetu (89 odgovora), djetetovu napretku/rezultatima (46 odgovora) te odnosu odgojitelja prema djetetu (41 odgovor). Roditelji još navode kako njihovo zadovoljstvo suradnjom ovisi i o spremnosti odgojitelja na suradnju (33 odgovora), zainteresiranosti odgojitelja (24 odgovora), načinu rada odgojitelja s djecom (24 odgovora), uvažavanju individualnih potreba djeteta (21 odgovor) te odnosu odgojitelja prema roditelju (18 odgovora). Neki roditelji navode još kako im je važna iskrenost, povjerenje, edukacija odgojitelja, pravovremeno rješavanje problema, uvažavanje i otvorenost.

Neki od odgovora roditelja na pitanje o čemu ovisi njihovo zadovoljstvo suradnjom s odgojiteljima:

„Što je uopće suradnja s odgojiteljima? Koji vrtić ju ima? Odrađuju dan i predaju djecu roditeljima bez riječi.“

„Zadovoljna sam suradnjom s odgojiteljicama jer su uvijek na raspolaganju, redovito izvještavaju o aktivnostima u skupini, šalju fotografije, kada je moguće uključuju i roditelje u rad skupine, pravovremeno sam informirana o napretku djeteta, kao i o promjenama u ponašanju djeteta. Osim informiranja, od odgojiteljica često dobijem i savjet za određene situacije. Uvijek su nasmijane i otvorene za suradnju te se osjećam dobrodošlo i ravnopravno što mi je bitno.“

„O komunikaciji. Ona je ugodna, ali po meni ne možeš sve reći pred djecom.“

„Kako kad... Većinom kada upitam tete one kratko kažu sve je u redu, a nekad bi željela detaljnije da razgovaramo o mom djetetu. Smatram da nije ni do teta, jednostavno ne mogu stići jer jedna teta bude u skupini i samo onako dok preuzimam dijete kaže ako nešto upitam i to je to.“

„Čuti je li se uklopila, na čemu da poradimo kao roditelji (višak mi je jela je i spavala, jer znam da dobro jede i spava), koje aktivnosti nikako ne voli, s kime su primijetili da se voli igrati, neku dogodovštinu s vremena na vrijeme“

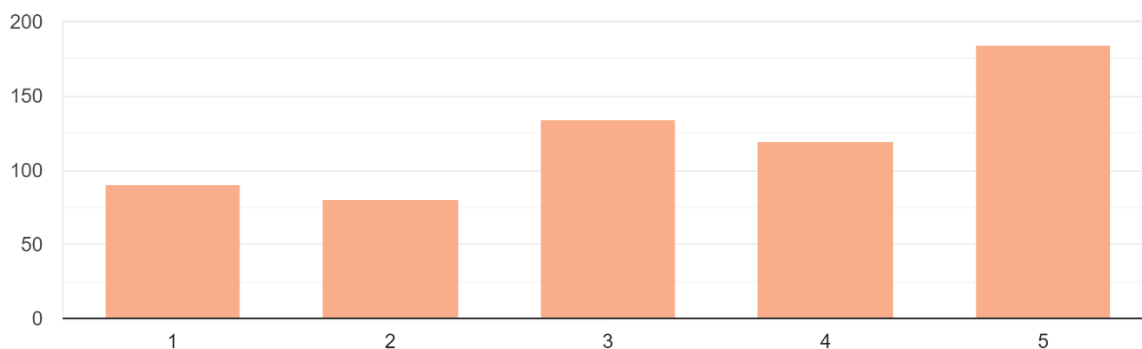
Iz odgovora roditelja vidljivo je kako je roditeljima potrebno više informacija o djetetovom danu provedenom u vrtiću, roditelji se ne zadovoljavaju odgovorima vezanim uz djetetove osnovne potrebe već ih zanima kako je dijete uistinu provelo dan u skupini, kako je napredovalo, što ga zanima, s kim se druži te žele čuti savjete i prijedloge odgojitelja. Dio roditelja svjestan je kako odgojitelji zbog pretrpanosti skupina nemaju mogućnost pri preuzimanju djeteta ostati izvan skupine duže od nekoliko minuta i detaljno ispričati roditelju što se sve taj dan događalo u skupini međutim prema Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2015) vrtići bi trebali stvarati uvjete i prilike za sudjelovanje roditelja u planiranju, realiziranju i evaluaciji odgojno-obrazovnog procesa.

Bez obzira na poteškoće u komunikaciji s kojima se roditelji susreću, rezultati provedene ankete pokazuju kako roditelji suradnju s odgojiteljima smatraju ugodnom (82%) i korisnom (80%), a većina roditelja u suradnji s odgojiteljima osjeća se ravnopravno i prihvaćeno (82%).

Da se roditelji osjećaju ravnopravno i prihvaćeno u suradnji s odgojiteljima vidljivo je po rezultatima koji pokazuju kako su odgojitelji otvoreni za pitanja vezana uz djetetov boravak u vrtiću (82%) i spremni pružiti savjete vezane uz roditeljstvo (75%). Također roditelji u velikoj mjeri prihvaćaju savjete odgojitelja (82%).

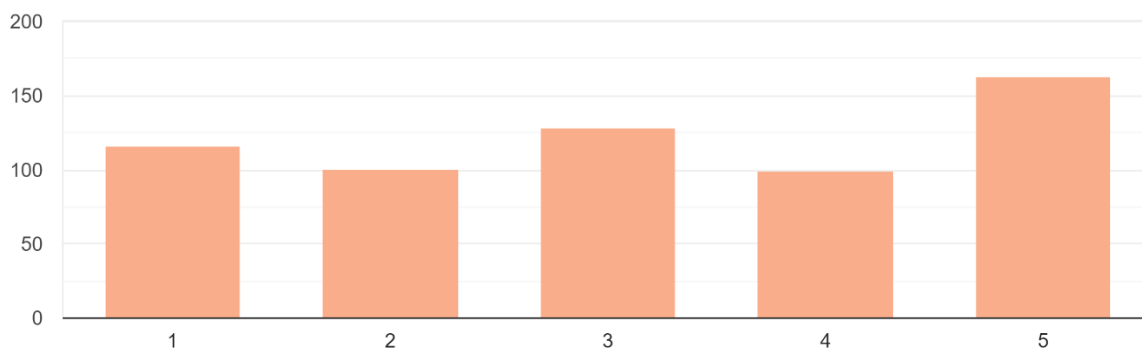
Grafikon 14 Odgojitelji uzimaju u obzir mišljenje roditelja pri organiziranju aktivnosti (od 1-uopće se ne slažem do 5-u potpunosti se slažem)

608 odgovora

Grafikon 15 Odgojitelji potiču uključivanje roditelja u planiranje odgojno-obrazovnog procesa (od 1-uopće se ne slažem do 5-u potpunosti se slažem)

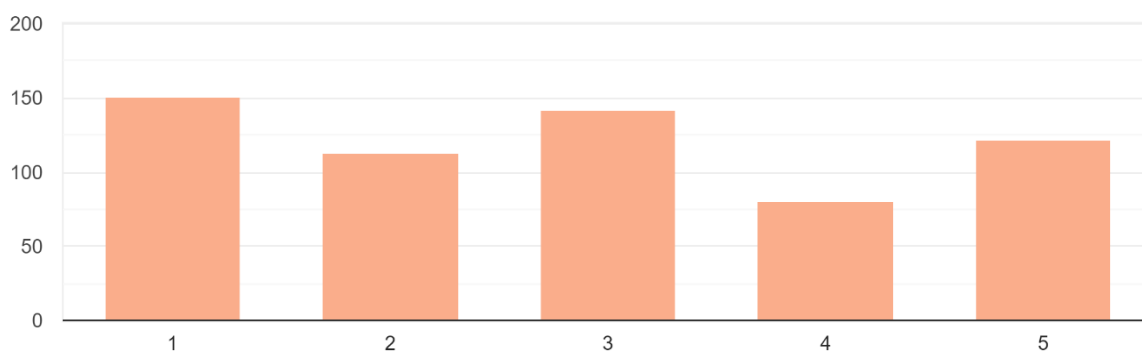
608 odgovora

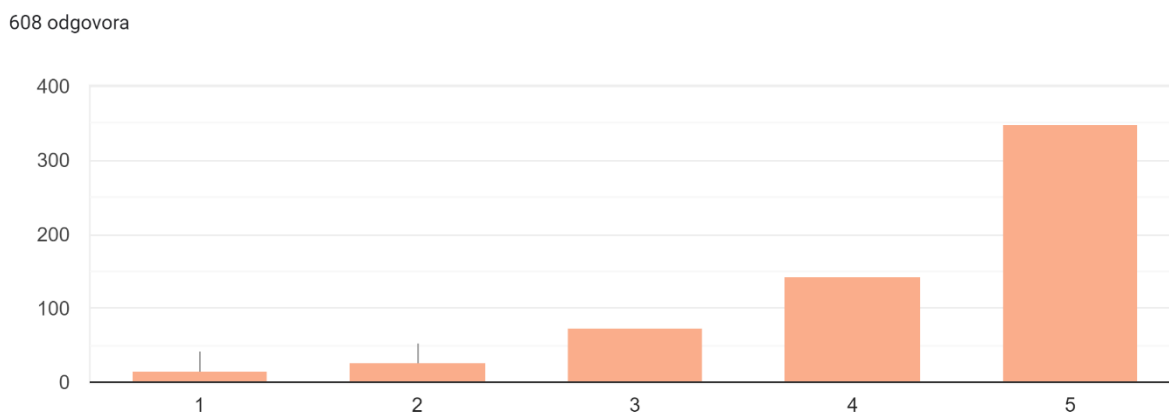
Unatoč tome što roditelji suradnju smatraju korisnom i osjećaju se ugodno pri suradnji s odgojiteljima, rezultati prikazani u grafikonima 14 i 15 pokazuju kako roditelji često budu isključeni pri organiziranju aktivnosti i planiranju odgojno-obrazovnog procesa. Grafikon 14 pokazuje kako većina odgojitelja uzima u obzir mišljenje roditelja pri organiziranju aktivnosti (50%) međutim odgojitelji u 28% slučajeva ne uzimaju u obzir mišljenje roditelja pri organiziranju aktivnosti . Grafikon 15 pokazuje kako u 36% slučajeva odgojitelji ne potiču uključivanje roditelja u planiranje odgojno-obrazovnog procesa. Što objašnjava rezultate idućeg grafikona (grafikon 16).

Grafikon 16 Roditelj ima priliku sudjelovati u odgojno-obrazovnom procesu u skupini vlastitog djeteta (od 1-uopće se ne slažem do 5-u potpunosti se slažem)

608 odgovora

Grafikon 17 Važnost uključivanja roditelja u odgojno-obrazovni proces (od 1-uopće se ne slažem do 5-u potpunosti se slažem)

Grafikon 16 pokazuje kako većina roditelja, njih čak 43% nema priliku sudjelovati u odgojno-obrazovnom procesu u skupini što potvrđuje i istraživanje Nenadić-Bilan i Zloković (2020) koje pokazuje da se 90% roditelja izjašnjava kako nikada nisu imali priliku sudjelovati u planiranju odgojno-obrazovnog procesa niti sudjelovati u procesu donošenja odluka. Međutim potrebno je naglasiti kako 81% roditelja smatra da je uključivanje u odgojno-obrazovni proces važno (grafikon 17), a 73% roditelja osjeća se dobrodošlo u skupini što navode i Nenadić i Bilan u istraživanju iz 2015. godine.. Na pitanje kako doprinose odgojno-obrazovnom procesu roditelji su u anketi najčešće naveli donošenje neoblikovanog materijala (388 odgovora), nekolicina je navela kako sudjeluje u aktivnostima unutar skupine (48 odgovora), dio roditelja predstavio je svoje zanimanje (60 odgovora), a tek rijetki organiziraju radionice za djecu te sudjeluju u pripremi projekata (7 odgovora). 120 ispitanika izjasnilo se kako ni na koji način ne sudjeluje u odgojno-obrazovnom procesu jer nema mogućnosti za sudjelovanjem u vrtiću koje polazi njihovo dijete. Iz rezultata je vidljivo kako bez obzira što roditelji u velikom postotku (81%) uključivanje u odgojno-obrazovni proces procjenjuju važnim i dalje nemaju priliku sudjelovati u istom kao ravnopravni partneri.

Tablica 2 Informiranost roditelja o odgojno-obrazovnom procesu (od 1-uopće se ne slažem do 5-u potpunosti se slažem)

	1 i 2	3	4 i 5
Razgovaram s odgojiteljima o interesima svog djeteta	14%	15%	72%
Otvoreno mogu s odgojiteljima razgovarati o informacijama vezanima uz dijete	6%	9%	85%

Upoznat/a sam s aktivnostima koje odgojitelji provode s djecom	15%	15%	70%
Upoznat/a sam sa odgojno-obrazovnim ishodima	20%	18%	62%
Zadovoljan/na sam ostvarenim odgojno-obrazovnim ishodima	11%	19%	70%
Upoznat/a sam s aktivnostima u kojima je dijete sudjelovalo toga dana	28%	18%	54%

Iz rezultata prikazanih u tablici 2 vidljivo je da roditelji većinom razgovaraju s odgojiteljima o interesima svog djeteta (72%) te da mogu otvoreni razgovarati i o ostalim informacijama vezanima uz dijete (85%). 54% roditelja upoznato je s aktivnostima u kojima je dijete sudjelovalo toga dana, međutim 28% roditelja nije upoznato s tim informacijama. Informacije koje roditelji dobivaju od odgojitelja vezane uz djetetov boravak u skupini, aktivnosti i interese djeteta pokazale su se kao jedan od važnijih čimbenika koji utječu na roditeljsko zadovoljstvo suradnjom s odgojiteljima (količina informacija koje roditelj svakodnevno dobiva od odgojitelja o djetetu-89 odgovora). Iako je u grafikonu 16 vidljivo kako veliki dio roditelja nema priliku sudjelovati u odgojno-obrazovnom procesu većina roditelja (70%) upoznata je s aktivnostima koje odgojitelji provode u skupini s djecom te sa odgojno-obrazovnim ishodima (62%). Većina roditelja (70%) zadovoljna je odgojno-obrazovnim ishodima koji također imaju utjecaj na roditeljsko zadovoljstvo suradnjom s odgojiteljima (djetetov napredak/ostvarivanje rezultata-46 odgovora).

Roditeljima je u anketi pružena mogućnost da napišu što smatraju zaprekom u suradnji s odgojiteljima. Većina roditelja napisala je kako u suradnji s odgojiteljima nema zapreke (147 odgovora), a glavna zapreka koju roditelji navode je ponašanje odgojitelja (87 odgovora) što navodi i Milanović (2014) kao glavnim razlogom pogoršanja suradnje između roditelja i odgojitelja. Roditelji još navode prevelike odgojne skupine (75 odgovora) zbog kojih odgojitelji nemaju dovoljno vremena posvetiti se roditelju (79 odgovora), pandemija (40 odgovora) zbog koje je suradnja roditelja i odgojitelja svedena na minimum te nedostatak komunikacije (40 odgovora). Roditelji su još navodili kako zaprekom smatraju nezainteresiranost jedne ili obje strane, stav odgojitelja i roditelja, sustav i stručne suradnike, neslaganje s odgojnim metodama odgojitelja, česte promjene odgojitelja, strah odgojitelja za radno mjesto i strah od roditelja.

Neki od odgovora roditelja na pitanje što smatraju zaprekom za ostvarivanje suradnje s odgojiteljima:

„Imam sreću s dvije iznimno stručne i posvećene odgojiteljice, uvijek spremne na suradnju.“

„Premalo mogućnosti. Odaje se dojam da je suvislo tražiti informacije. Bilo bi dobro imati sustavni raspored informacija na koje roditelji mogu doći. Primjerice kao što je u školi.“

„Covid. Prije covid-a, u istoj ustanovi (starija djeca su išla u isti vrtić), roditelji su bili uključeni u radionice, izlete, višednevna putovanja itd. Nije do vrtića nego do uvjeta.“

„Premalo odgojitelja na broj djece te samim time nemaju dovoljno vremena za druge stvari.“

„Kad roditelji dolaze po dijete, odgojiteljica je najčešće zauzeta i nema vremena za razgovor sa svakim roditeljem. Isto tako neki odgojitelji boje se iskreno komunicirati kako ne bi ušli u sukobe s roditeljima...pa često ne kažu sve onako kako je...“

„Nepridržavanje teme o kojoj se govori, komentiranje druge djece i etiketiranje druge djece kao zločeste, problematične i sl. Odgojitelji imaju lošu naviku ogovaranja (međusobnog, drugih roditelja i djece iz svih skupina).“

„Nisu napravile WhatsApp grupu. Informacije o održavanju roditeljskog ili sl. daju kada dođemo po dijete. Ponekad zaborave pa nam kažu u 16 h da je roditeljski u 18h.“

„Jedan sastanak u godinu i pol.“

„U našem vrtiću, odgajateljice se mijenjaju svaka 2-3 mjeseca, i to doslovno, cijeli kolektiv. Jako je teško ostvariti odnos i očekivati bilo kakve ishode, kada odgajateljica dva mjeseca uči tko je tko i tko mu je roditelj, nakon čega odlazi. I nama roditeljima je naporno stalno uspostavljati odnos, ponavljati isto, a toliko toga ni ne stignemo reci od važnih stvari, a kamoli nekih specifičnosti“

Iz odgovora roditelja vidljive su zapreke s kojima se roditelji susreću u suradnji s odgojiteljima. Većina zapreka vezana je uz probleme koji se godinama povezuju sa ranim i predškolskim odgojem i obrazovanjem kao što su manjak odgojitelja, stalne promjene odgojitelja, manjak vremena kojeg odgojitelji mogu posvetiti roditelju te nezainteresiranost odgojitelja i manjak komunikacije koji djelomično proizlaze iz prva dva navedena problema.

Također roditelji su imali mogućnost napisati kako oni mogu poboljšati suradnju te je većina navela kako ne može učiniti ništa (124 odgovora), veliki dio roditelja smatra kako može

pospješiti svoju komunikaciju (72 odgovora), svaki dan postavljati pitanja (36 odgovora), tražiti individualne sastanke (28 odgovora), odlaziti na roditeljske sastanke i ostale organizirane aktivnosti (21 odgovor) te više poticati suradnju (22 odgovora). Veliki dio roditelja smatra kako je suradnja dobra (79 odgovora).

Neki od odgovora roditelja na pitanje što oni mogu učiniti kako bi suradnja s odgojiteljima bila uspješnija:

„Bolja komunikacija, češći roditeljski sastanci.“

„Postavljati više pitanja.“

„Već sam predložila sandučić u vrtiću u koji bismo mi kao roditelji pisanim putem dostavljali pohvale, prijedloge i primjedbe o radu.“

„Smatram da nam je suradnja vrlo uspješna na razini moje djece i odgajatelja, o svemu komentiramo, ponedjeljkom komentiramo individualno vikende, situacije koje su se dogodile vezane za fazu razvoja moje djece.“

„Tražiti informacije o planu i programu pedagoške godine, inicirati individualne sastanke i kada dijete nema poteškoća u vrtiću, napomenuti odgojiteljima bitne stvari koje se događaju u djetetovom životu.“

„Razgovor, zajedničke radionice, zajednička druženja.“

Iz odgovora roditelja vidljivo je kako dio roditelja ima ideje kako poboljšati suradnju međutim ne nailaze uvijek na razumijevanje odgojitelja i ravnatelja

Roditeljima je u anketi ponuđeno pitanje u kojem su mogli napisati što odgojitelji mogu učiniti kako bi suradnja bila uspješnija na što su roditelji uglavnom stavljali naglasak na to da bi odgojitelji trebali poboljšati svoje komunikacijske vještine (69 odgovora), davati više informacija o svakom djetetu (68 odgovora), češće organizirati roditeljske i individualne sastanke (85 odgovora), iskreno govoriti o problemima (24 odgovora), koristiti suvremene oblike komunikacije (18 odgovora) te se kontinuirano usavršavati (11 odgovora). Roditelji su u velikom broju naveli kako je suradnja dobra (80 odgovora).

Neki od odgovora roditelja na pitanje što odgojitelji mogu učiniti kako bi suradnja s roditeljima bila uspješnija:

„Postaviti očekivanja, predstaviti teme i projekte kojima se djeca bave i predložiti uključivanje roditelje u realizaciji etapa projekata...trebamo vašu pomoć, imate li prijedlog, mi predložimo ovo ili ono da učinite sa svojom djecom, javite nam dojmove...“

„Nemamo ni roditeljske sastanke ni individualne razgovore. Da to imamo svakako bi bila uspješnija suradnja.“

„Kreirati e-mail adresu skupine u kojoj se prikazuju aktivnosti u skupini, važne obavijesti itd. Smatram da su kutiće za roditelje postali neprimjetni jer nove generacije roditelja bolje reagiraju i bolje se uključuju u odgojno-obrazovni proces kada pročitaju e-mail.“

„Organizirati razne oblike suradnje. Odnositi se prema roditeljima kao prema ravnopravnim partnerima.“

„Organizirati češće roditeljske sastanke (u 2 godine je bio samo jedan), dati više informacija o tome kako je dijete provelo dan osim informacija o jelu i spavanju (s kim se dijete druži, koje aktivnosti voli, ima li problema u nekom području, da li su primijetile da je u nečemu posebno dobar...), poštovati zamolbe od strane roditelja vezano uz npr. dudu, odlazak na wc, jednom u 2-3 mjeseca slati mailove vezano uz planirane aktivnosti, pravovremene najave izmjene odgojitelja (ukoliko je moguće)“

Iz odgovora roditelja vidljivo je kako je roditeljima potrebno više informacija o djetetu, komunikacija bi trebala biti učestalija te bi odgojitelji po mogućnosti trebali upotrebljavati suvremene oblike komunikacije. Roditelji imaju potrebu biti ravnopravni partneri te sudjelovati u svim aspektima odgojno-obrazovnog procesa.

7. Zaključak

Ovim istraživanjem ispitani su oblici suradnje roditelja i odgojitelja. Roditelji i dalje preferiraju tradicionalne oblike komunikacije (razgovor s odgojiteljem, individualni razgovor i roditeljski sastanak) kako bi došli do informacija vezanih uz dijete ili skupinu koju dijete polazi, ali se sve češće koriste suvremenim oblicima komunikacije. Iako izražavaju želju za sve većom komunikacijom s odgojiteljima roditelji nažalost nemaju često priliku sudjelovati na roditeljskim i individualnim sastancima te zajedničkim druženjima. Istraživanje je pokazalo kako se individualni sastanci najčešće organiziraju na zamolbu roditelja te u slučaju određene problemske situacije, a tek 17% roditelja ima priliku prisustvovati individualnom razgovoru jednom mjesečno kao što je preporuka Gluščić i Pustaj (2008). Čak 25% ispitanih roditelja nije imalo priliku sudjelovati u zajedničkim druženjima jer se ona ne organiziraju što je potvrdilo istraživanje Nenadić-Bilan i Zloković iz 2020. godine pokazalo je kako 22% roditelja nikada nije sudjelovalo na radionici za roditelje na temu roditeljstva. Bez obzira na poteškoće u komunikaciji s kojima se roditelji susreću, rezultati provedene ankete pokazuju kako roditelji suradnju s odgojiteljima smatraju ugodnom i korisnom, a većina roditelja u suradnji s odgojiteljima osjeća se ravnopravno i prihvaćeno. Roditelji su u velikoj mjeri zadovoljni suradnjom s odgojiteljima što je potvrdilo i istraživanje Nenadić i Bilan 2015. Roditelji smatraju kako im odgojitelji pružaju podršku te se osjećaju dobrodošlo u predškolskoj ustanovi. Istraživanje Skočić Mihić, Vlah i Bošnjak iz 2018. godine potvrđuje da većina roditelja ima pozitivan stav prema partnerstvu te smatra kako je suradnja između roditelja i odgojitelja na visokoj razini. Roditelji su u anketi navodili kako njihovo zadovoljstvo ovisi o komunikaciji, zadovoljstvu njihova djeteta boravkom u vrtiću, količini informacija koje roditelj svakodnevno dobiva od odgojitelja o djetetu, djetetovu napretku/rezultatima te odnosu odgojitelja prema djetetu. Kao glavnu zapreku ostvarivanju suradnje roditelja i odgojitelja roditelji navode ponašanje odgojitelja što potvrđuje istraživanje Milanović iz 2014. godine. Od ostalih zapreka roditelji navode: prevelike odgojne skupine zbog kojih odgojitelji nemaju dovoljno vremena posvetiti se roditeljima, pandemiju, nedostatak komunikacije, nezainteresiranost jedne ili obje strane, stav odgojitelja i roditelja, sustav i stručne suradnike, neslaganje s odgojnim metodama odgojitelja, česte promjene odgojitelja, strah odgojitelja za radno mjesto i strah od roditelja. Kako je komunikacija te manjak vremena jedna od glavnih zapreka suradnje roditelja i odgojitelja, a suvremeni oblici komunikacije u porastu smatram kako bi uvođenje suvremenih oblika komunikacije uvelike olakšalo suradnju roditelja i odgojitelja. Korištenje zatvorenih društvenih mreža ili servisa za komunikaciju namijenjenih roditeljima i odgojiteljima za

objavljivanje svega što odgojitelj želi da roditelji saznaju i vide, a roditeljima omogućava da postavljaju pitanja, daju pohvale i sugestije. Roditelji na taj način imaju bolji uvid u svakodnevna događanja u skupini djeteta, a odgojiteljima je olakšana komunikacija koja se ne svodi na nekoliko rečenica pri preuzimanju djeteta.

Literatura

1. Andučić, N. i Vasiljević, B. (2009). Prilika za djetetovu obitelj. *Dijete, vrtić, obitelj*, 15 (57), 21-22. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/128556>
2. Bašić J., Koller Trbović N., Žižak A. (1993). Integralna metoda u radu s predškolskom djecom i njihovim roditeljima. Zagreb: Alinea.
3. Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe (2008). Preuzeto 12.9.2022. : https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_06_63_2128.html
4. Erceg, S., Miculinić, S. (2021). Suradnja s očevima u Dječjem vrtiću „Radost“ Crikvenica. U Višnjic-Jevtić, A., Galinec, M., Biškup, H. (Ur.) *Zajedno rastemo-suradnički odnosi u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju* (str. 110-115). Mjesto izdavanja: Čakovec.
5. Feyza Özkan Yıldız & Arif Yılmaz (2020): Parent-teacher communication and parental expectations in the assessment process in Turkish preschool settings, *Education 3-13*, <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/03004279.2020.1861049>
6. Gluščić J., Pustaj M. (2008). *Roditelj, dijete, odgojitelj...Jastrebarsko*. Vlastita naklada-Jasenska Guščić.
7. Hornby G.(1989). A Model for Parent Participation. *British Journal of Special Education*, Volume 16, No.4 https://www.academia.edu/27560560/A_Model_for_Parent_Participation
8. Jelenaca, D., Tadić, M. (2021). Kako u skupini rane dobi ostvarivati suradnju s roditeljima i širom zajednicom? U Višnjic-Jevtić, A., Galinec, M., Biškup, H. (Ur.) *Zajedno rastemo-suradnički odnosi u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju* (str. 144-151). Mjesto izdavanja: Čakovec.
9. Jurković, A., Jurković I., Jurković S. (2006). *Susreti s roditeljima u vrtiću*. Đakovo: Tempo.
10. Kanjić, S. i Boneta, Ž. (2012). Viđenje partnerstva obitelji i vrtića očima roditelja. *Dijete, vrtić, obitelj*, 18 (70), 8-10. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/123763>
11. Lončarić, D., Punčikar, D. (2021). Uključivanje roditelja u život vrtića – poticanje, razvijanje i njegovanje partnerskih odnosa. U Višnjic-Jevtić, A., Galinec, M., Biškup, H. (Ur.) *Zajedno rastemo-suradnički odnosi u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju* (str. 110-115). Mjesto izdavanja: Čakovec.
12. Ljubetić, M. (2014). *Od suradnje do partnerstva obitelji, odgojno-obrazovne ustanove i zajednice*, Zagreb: ELEMENT.

13. Mavračić Miković, I. (2019). Stavovi roditelja i odgojitelja o oblicima suradnje i partnerstva u dječjem vrtiću . Didaskalos: časopis Udruge studenata pedagogije Filozofskog fakulteta Osijek, 3 (3.), 69-84. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/234848>
14. Mavračić Miković, I. i Tot, D. (2020). Uloga profesionalnih znanja i vještina odgojitelja u izgradnji i razvijanju partnerstva s roditeljima. Croatian Journal of Education, 22 (Sp.Ed.3), 71-81. <https://doi.org/10.15516/cje.v22i0.3910>
15. Milanović, M. i suradnice (2014). Pomozimo im rasti. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.
16. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta. (2015). Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje
17. Mohorić, M. i Nenadić-Bilan, D. (2019). Učestalost i oblici suradnje odgojitelja i roditelja u katoličkim vrtićima u odnosu na javne i privatne dječje vrtiće u Zadarskoj županiji. Obnovljeni Život, 74. (2.), 249-260. <https://doi.org/10.31337/oz.74.2.8>
18. Nenadić Bilan, D. i Matov, J. (2014). Partnerstvo obitelji i predškolske ustanove kao potpora roditeljstvu. Magistra Iadertina, 9 (1), 123-135. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/137247>
19. Nenadić-Bilan, D. i Zloković, J. (2015). Učestalost i oblici partnerstva između roditelja i odgojitelja. Magistra Iadertina, 10. (1.), 65-78. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/154215>
20. Nenadić-Bilan, D. i Zloković, J. (2020). Sudjelovanje roditelja u sukonstrukciji kurikulumu ranog odgoja. 1. Preuzeto s https://www.researchgate.net/publication/338886584_Sudjelovanje_roditelja_u_sukonstrukciji_kurikuluma_ranog_odgoja
21. Nitecki E. (2015). Integrated School-Family Partnerships in Preschool: Building Quality Involvement through Multidimensional Relationships. School Community Journal, v25 n2 p195-219 2015. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1085725>
22. Rogulj, E. (2019). Digitalne tehnologije u komunikaciji odgojitelja i roditelja, doktorska disertacija, Filozofski fakultet, Zagreb.
23. Skočić Mihić, S.; Srića, S. (2016.) Jesu li zadovoljniji roditelji koji češće surađuju s odgajateljima? U M. Orel (ur.). Modern Approaches to Teaching Coming Generation - Sodobni pristopi poučavanja prihajajućih generacija. 315–327. Eduvision. Ljubljana.
24. Skočić Mihić, S., Vlah, N. i Bošnjak, A. (2018). Parental Perception of Parent-Teacher Partnerships in Croatian Preschool Institutions. Croatian Journal of Education, 20 (Sp.Ed.3), 199-215. <https://doi.org/10.15516/cje.v20i0.3086>
25. Slunjski E. (2008). Dječji vrtići zajednica koja uči. Zagreb: Spektra Media

26. Somolanji Tokić, I. i Vukašinović, A. (2018). Virtualne društvene mreže i ostvarivanje partnerstva obitelji i dječjeg vrtića. *Život i škola*, LXIV (1), 105-116. <https://doi.org/10.32903/zs.64.1.8>
27. Tankersley D., Brajković S. i Handžar S. (2012). Teorija u praksi. Priručnik za profesionalni razvoj odgojitelja. Zagreb: Pučko otvoreno učilište Korak po korak.
28. Turkalj, R. (2018). Roditelji kao sukonstruktori kurikula u odgojno-obrazovnim ustanovama. U Višnjić-Jevtić, A. (Ur.) *Zajedno rastemo-redefiniranje prakse i teorije predškolskog odgoja* (str. 300-305). Mjesto izdavanja: Čakovec.
29. Valenčić Štemberger, A. (2021). Mišljenja roditelja predškolske djece o suradnji s odgojiteljima u vrtiću. *Varaždinski učitelj*, 4 (7), 560-569. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/263848>
30. Valjan Vukić, V. (2011). Razvijanje kulture predškolske ustanove zajedničkim djelovanjem roditelja i odgojitelja. *Magistra Iadertina*, 6. (1.), 83-98. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/87331>
31. Višnjić Jevtić, A., Visković, I., Rogulj, E., Bogatić, K. i Glavina, E. (2018). Izazovi suradnje: Razvoj profesionalnih kompetencija odgojitelja za suradnju i partnerstvo s roditeljima. Zagreb: Alfa.
32. Višnjić Jevtić, A., (2018). *Odgoviteljska samoprocjena kompetencije za suradnju s roditeljima*, doktorska disertacija, Filozofski fakultet, Zagreb
33. Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju (2022). NN 10/97, 107/07, 94/13, 98/19, 57/22. Preuzeto 1.7.2022. s <https://zakon.hr/z/492/Zakon-o-pred%C5%A1kolskom-odgoju-i-obrazovanju>
34. <https://www.okitokiapp.com/> preuzeto: 13.9.2022.

Prilozi

Anketni upitnik

1. Vaša dob
2. Vaš spol M/Ž
3. Koja je Vaša razina završenog obrazovanja?
osnovna škola ili niže
srednja škola
VSS (prvostupnik)
VSS (magistar)
poslijediplomski studij
4. Naselje u kojem trenutno živite:
seosko naselje
mali grad (do 10 000 stanovnika)
srednji grad (od 10 000 do 50 000 stanovnika)
veći grad (od 50 000 do 100 000 stanovnika)
veliki grad (iznad 100 000 stanovnika)
5. Koliko djece imate?
1
2
3
4
5
6
7 ili više
6. Vrtić koji polazi vaše dijete je:
javni (gradski) vrtić
privatni vrtić
vjerski vrtić

U kojoj se mjeri slažete s navedenim tvrdnjama:

7. Zadovoljan/na sam suradnjom s odgojiteljima 1-uopće se ne slažem- 5 u potpunosti se slažem
8. Odgojitelji iniciraju suradnju 1-uopće se ne slažem- 5 u potpunosti se slažem

9. Suradnja s odgojiteljima mi je ugodna 1-uopće se ne slažem- 5 u potpunosti se slažem
10. Suradnja s odgojiteljima mi je korisna 1-uopće se ne slažem- 5 u potpunosti se slažem
11. U suradnji s odgojiteljima osjećam se ravnopravno i prihvaćeno 1-uopće se ne slažem- 5 u potpunosti se slažem
12. Otvoreno mogu s odgojiteljima razgovarati o informacijama vezanima uz dijete 1-uopće se ne slažem- 5 u potpunosti se slažem
13. Odgojitelji su otvoreni za pitanja o problemima vezanim uz djetetov boravak u vrtiću 1-uopće se ne slažem- 5 u potpunosti se slažem
14. Odgojitelji su spremni dati savjet vezan uz roditeljstvo u slučaju da mi je potreban 1-uopće se ne slažem- 5 u potpunosti se slažem
15. Prihvaćam prijedloge odgojitelja vezane uz roditeljstvo 1-uopće se ne slažem- 5 u potpunosti se slažem
16. Upoznat/a sam s aktivnostima koje odgojitelji provode s djecom Uopće se ne slažem--- -- slažem se u potpunosti
17. Upoznat/a sam sa odgojno-obrazovnim ishodima Uopće se ne slažem----- slažem se u potpunosti
18. Zadovoljan/na sam ostvarenim odgojno-obrazovnim ishodima Uopće se ne slažem----- slažem se u potpunosti
19. Razgovaram s odgojiteljima o interesima svog djeteta Uopće se ne slažem----- slažem se u potpunosti
20. Odgojitelji uzimaju u obzir mišljenje roditelja pri organiziranju aktivnosti Uopće se ne slažem----- slažem se u potpunosti
21. Odgojitelji potiču uključivanje roditelja u planiranje odgojno-obrazovni procesa Uopće se ne slažem----- slažem se u potpunosti
22. Imam priliku sudjelovati u odgojno-obrazovnom procesu u skupini vlastitog djeteta 1-uopće se ne slažem- 5 u potpunosti se slažem
23. Smatram važnim da sam kao roditelj uključen u odgojno-obrazovni proces 1-uopće se ne slažem- 5 u potpunosti se slažem
24. U odgojno-obrazovnoj skupini osjećam se dobrodošlo 1-uopće se ne slažem- 5 u potpunosti se slažem
25. Upoznat/a sam s aktivnostima u kojima je dijete sudjelovalo toga dana 1-uopće se ne slažem- 5 u potpunosti se slažem
26. Informacije vezane uz dijete dobivam:

jednom dnevno
jednom tjedno
jednom u dva tjedna
jednom mjesečno

27. Koliko često odgojitelji organiziraju roditeljske sastanke:

- a) jednom mjesečno
- b) jednom u dva mjeseca
- c) jednom u tri mjeseca
- d) jednom godišnje
- e) dva puta godišnje
- f) nikada

28. Zajednička druženja (radionice, svečanosti, sportske aktivnosti) organiziraju se:

- a) jednom mjesečno
- b) jednom u dva mjeseca
- c) jednom u tri mjeseca
- d) jednom godišnje
- e) dva puta godišnje
- f) nikada

29. Razgovor s odgojiteljima (individualni sastanak) organizira se:

jednom mjesečno ili češće
jednom u dva mjeseca
jednom u tri mjeseca
jednom godišnje
dva puta godišnje
nikada

30. Individualni sastanak organizira se:

- a) na moj prijedlog
- b) na prijedlog odgojitelja
- c) samo kada je u pitanju neka problemska situacija
- d) ostalo _____

31. Označite na koje sve načine saznajete informacije od odgojitelja vezane uz dijete (moguće je označiti više odgovora):

- a) Whats App
- b) Viber

- C) e-mail
 - d) dolaskom u vrtić, od odgojitelja osobno
 - e) na individualnom razgovoru
32. Označite na koje sve načine saznajete informacije vezane uz skupinu u kojoj je vaše dijete (moguće je označiti više odgovora):
- a) web stranica dječjeg vrtića
 - b) kutić za roditelje
 - c) Whats App grupa
 - d) Viber grupa
 - e) e-mail
 - f) Facebook grupa
 - g) roditeljski sastanak
 - h) razgovor s odgojiteljem
33. U odgojno-obrazovni proces uključujem se:
- jednom mjesečno
 - jednom u dva mjeseca
 - jednom u tri mjeseca
 - nikada
34. Označite na koje načine doprinosite kvaliteti odgojno-obrazovnog procesa (moguće je označiti više odgovora):
- predstavio/la sam svoje zanimanje djeci
 - donosim neoblikovani materijal
 - sudjelujem u aktivnostima u skupini (npr. čitanje slikovnica)
 - OSTALO _____
35. Ako se ne odazovem na roditeljski sastanak, individualni sastanak ili zajedničko druženje to je najčešće zbog:
- nedostatka vremena (privatne i poslovne obaveze)
 - manjka zainteresiranosti za sastanak
 - teme sastanka mi nisu zanimljive
 - teme sastanka mi nisu korisne
36. Što smatrate zaprekom za ostvarivanje suradnje s odgojiteljima?
37. Što možete učiniti kako bi suradnja s odgojiteljima bila uspješnija?
38. Što odgojitelji mogu učiniti kako bi suradnja s roditeljima bila uspješnija?
39. O čemu ovisi vaše zadovoljstvo suradnjom s odgojiteljima?

Izjava o izvornosti diplomskog rada

Izjavljujem da je moj diplomski rad izvorni rezultat mog rada te da se u izradi istoga nisam koristila tuđim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

(vlastoručni potpis studenta)